Empt: Edinburgi die
1711
pret: — 12,, —

Ex Libris

Gulielmi Arbuthnot 1711

PVBLII

Ovidij Nasonis

Tristium

LIBRI V.

Ex accuratissima ANDREÆ NAVGERII castigatione.

Edinburgi,

Excudebat Andreas Hart, Bibliopôla. 1612.

quentium, & quo tempore singuli scripti videantur.

QUI poetam hunc ingeniosissimum nomine reprehenderunt, quòd librum hunc, De tristibus, inscripserit, pervulgato librariorum mendo decepti sunt. Tristia enim, non, De tristibus, vera est epigraphe, ut & libri antiqui, & Grammaticorum scripta testificantur: neque multo aliter Simonides, qui inter alia scripta, quorum soli propè tituli ad nos pervenerunt: θρήνους reliquit. Inscriptionis verò ratio manifesta: nihil enim hic aliud quàm de suo exsilio, ejusque incommodis & miseria conqueritur, id quod facit mira varietate, ac inimitabili felicitate, &, quod maximè admirandum, summa suavitate in media fortunæ acerbitate. Opus distinxit quinque in libros, eosque in quasdam epistolas, secundo excepto, in quo tantùm una est ad Cæsarem Augustum epistola. Dissimulavit verò in aliis nomina illorum ad quos scripsit, ne, si nomina posuisset, eis apud Augustum, aut ejus amicos noceret. Ac aliud nihil differt hoc opus à libris De Ponto, nisi quod poeta in illis amicorum nomina posuit, hic non posuit.

Cúm autem septem annis poeta in Ponto egerit: uti ex scriptis eiusdem conjecturam hanc facimus, intra tres priores annos, ea, quorum titulus est Tristium, scripsit: reliquit

Autem

autem illa quæ De Ponto inscribuntur. Nam Tristium lib. III. eleg. XII. sic ait:

Frigora jam Zephyri minuunt, annoque peracto
Tardior antiquis visa recedit hiems.

quibus verbis indicat se jam annum in Ponto egisse, istamque tamen exactam hiemem multo longiorem sibi esse visam, quàm præteritas ac veteres, quibus Romæ vixit. Mox. eleg. VI. lib. IIII.

Vt patria careo, bis frugibus area trita est:
Dissiluit nudo pressa bis uva pede.

Hinc eleg. XI. lib. IV.

Vt sumus in Ponto, ter frigore constitit Ister:
Facta est Euxini dura ter unda maris.

Atque hæc in lib. Tristium. In iis autem quos De Ponto appellavit, lib. I. elegia I. ait:

Hîc me pugnantem cum frigore, cúmque sagittis,
Cúmque meo fato quarta fatigat hiems.

vide eodem lib. eleg. VIII. Atque hoc anno Tiberii triumphus de Dalmatis, & Illyriis actus, cujus ipse meminit eleg. I. & II. lib. II. item lib. III. eleg. IIII. & Suetonius in Tiberio, qui illum proximo anno ante obitum Augusti actum indicat. Post hæc lib. IIII. elegia. VI. ait:

In Scythia nobis quinquennis olympias acta est:
Jam tempus lustrum transit in alterius.

quo anno & Augustum obiisse, & Maximum item, quem ipse inter potissimos amicos celebrat, eadem elegia indicat: ut,

Certus eras pro me Fabiæ laus, Maxime, gentis
Numen ad Augustum supplice voce loqui, &c.

Hinc eleg. x. eiusdem libri:

Hæc mihi in Euxino bis tertia ducitur æstas
Litore, pellitos inter agenda Getas.

Sic & eleg. XIII. Neque temporum ulteriorum meminit, nisi quatenus de consulatu Pompeii Flacci mentionem facit: qui VIII. exsulii ipsius anno futurus erat: cui ipse sub principium septimi, dum fratris Græcini cõsulatum celebrat, quasi divinans animo se ad id tempus superstitem non futurum, anticipando gratulatur. Quare cum hæc postrema illius hiems fuerit, cujus numerum recenseat, sexta quidem, quam in Ponto egit: septima autem omnino, quàm relegatus fuit: (nam primam in itinere transegit) deinde cum neque eorum ulla fiat mentio ab illo, quæ à Germanico iisdem posterioribus hisce annis contra Cattos, & Cheruscos gesta sunt, quæ minimè taciturus fuisset, si fama eorum aliqua ad ipsum adhuc vivum pervenisset, præsertim cùm de triumpho ab eo agendo aliquoties velut vaticinando meminerit: eidemque & libros Fastorum dum in exsulio ageret, inscripserit: ex his ergo consentaneum est, illum proximo post sextam hanc hiemem anno, id est, intra septimum, aut omnino circa principium octavi decessisse, quod & Eusebii traditio adjuvat.

Vitam ipse auctor suam lib. IIII. Tristium, eleg. x. adeò fusè & dilucidè describit, ut non sit opus illuc aliunde plura arcessere.

PVB-

P. OVIDII NASO-
nis Tristium

LIBER PRIMUS.

Elegia. I.

PARVE (nec invideo) sine me liber ibis in urbem:
Hei mihi, quòd domino non licet ire tuo.
Vade: sed incultus, qualem decet exsulis esse:
Infelix habitum temporis hujus habe.
Nec te purpureo velent vaccinia succo:
Non est conveniens luctibus ille color.
Nec titulus minio, nec cedro charta notetur:
Candida nec nigra cornua fronte geras.
Felices ornent hæc instrumenta libellos:
Fortunæ memorem te decet esse meæ.
Nec fragili geminæ poliantur pumice frontes:
Hirsutus sparsis ut videare comis.
Néve liturarum pudeat: qui viderit illas:
De lacrimis factas sentiat esse meis.
Vade liber, verbísque meis loca grata saluta:
Contingam certè quo licet illa pede.
Siquis, ut in populo nostri non immemor illo,

Alloquitur librum, ut Romam vadat, & quid ei faciendum sit, admonet.

Siquis, qui quid agam fortè requiret, erit:
Vivere me dices: salvum tamen esse negabis:
Id quoque quod vivam munus habere Dei.
Atque ita tu tacitus quærenti plura legendum
Ne, quæ non opus est, forte loquare, cave.
Protinus admonitus repetet mea crimina lector
Et peragar populi publicus ore reus.
Tu cave defendas, quamvis mordebere dictis:
Caussa patrocinio non bona major erit.
Invenies aliquem, qui me suspiret ademtum:
Carmina nec siccis perlegat ista genis:
Et tacitus secum, ne quis malus audiat, optet,
Sit mea lenito Cæsare, pœna levis.
Nos quoque, quisquis erit, ne sit miser, ipse, precam
Placatos miseris qui volet esse deos:
Quæque volet, rata sint: ablatáque principis ira
Sedibus in patriis det mihi posse mori.
Ut peragas mandata liber, culpabere forsan:
Ingentique minor laude ferere mei:
Judicis officium est, ut res, ita tempora rerum
Quærere, quæsito tempore tutus eris.
Carmina proveniunt animo deducta sereno:
Nubila sunt subitis tempora nostra malis.
Carmina secessum scribentis, & otia quærunt:
Me mare, me venti, me fera jactat hiems.
Carminibus metus omnis abest: ego perditus e
Hæsurum jugulo jam puto, jamque meo.
Hæc quoque quæ facio, judex mirabitur æquus
Scriptaque cum venia qualiacumque leget.
Da mihi Mæoniden, & tot circumspice casus:

Ingenium tantis excidet omne malis,
Denique securus famæ liber ire memento:
Nec tibi sit lecto displicuisse pudor.
Non ita se nobis præbet fortuna secundam:
Vt tibi sit ratio laudis habenda tuæ.
Donec eram sospes tituli tangebar amore:
Quærendíque mihi nominis ardor erat.
Carmina nunc si non studiúmque quod fuit, odi;
Sit satis: ingenio sic fuga parta meo.
I tamen: & pro me, tu cui licet, adspice Romam:
Dî facerent, posses non meus esse liber.
Nec te, quòd venias magnam peregrinus in urbem,
Ignotum populo posse venire puta.
Ut titulo careas, ipso noscêre colore:
Dißimulare velis, te liquet esse meum.
Clam tamen intrato: ne te mea carmina lædant:
Non sunt, ut quondam plena favoris erant.
Si quis erit, qui te, quòd sis meus, esse legendum
Non putet: è gremio rejiciátque suo:
Inspice, dic, titulum: non sum præceptor amoris:
Quas meruit pœnas, jam dedit illud opus.
Forsitan exspectes an in alta palatia missum
Scandere te jubeam, Cæsareámque domum.
Ignoscant augusta mihi loca, dîque locorum:
Venit in hoc illa fulmen ab arce caput.
Esse quidem memini mitissima sedibus illis
Numina: sed timeo qui nocuere deos.
Terretur minimo pennæ stridore columba
Vnguibus accipiter saucia facta tuis.
Nec procul à stabulis audet discedere, siqua

Excussa est avidi dentibus agna lupi.
Vitaret cœlum Phaethon, si viveret: & quos
Optârat stultè, tangere nollet equos.
Me quoque quæ sensi fateor Iovis arma timere:
Me reor infesto, cum tonat, igne peti.
Quicunque Argolica de classe Caphareа fugit,
Semper ab Euboicis vela retorquet aquis.
Et mea cymba semel vasta percussa procella,
Illum, quo læsa est, horret adire locum.
Ergo cave liber, & timida circumspice mente:
Vt satis à media sit tibi plebe legi.
Dum petit infirmis nimium sublimia pennis
Icarus: Icarias nomine fecit aquas.
Difficile est, tamen hic remis utaris & aura,
Dicere: consilium résque, locúsque dabunt.
Si poteris vacuo tradi: si cuncta videbis
Mitia: si vires fregerit ira suas:
Si quis erit qui te dubitantem, & adire timentem
Tradat, & ante tamen pauca loquatur: adi.
Luce bona dominoque tuo felicior ipso,
Pervenias illuc: & mala nostra leves.
Namque ea, vel nemo vel qui mihi vulnera fecit,
Solus Achilleo tollere more potest.
Tantum ne noceas, dum vis prodesse, videto:
Nam spes est animi nostra timore minor.
Quæque quiescebat, ne mota resæviat ira:
Et pœnæ tu sis altera caussa, cave.
Cum tamen in nostrum fueris penetrale receptus:
Contigerisque tuam scrinia parva domum:
Adspicies illic positos ex ordine fratres,

Quos

Quos studium cunctos evigilavit idem.
[A]tera turba palam titulos ostendit apertos:
Et sua detecta nomina fronte gerit.
[T]res procul obscura latitantes parte videbis:
Hi quoque, quod nemo nescit, amare docent.
[Hos] tu vel fugias: vel si satis oris habebis,
OEdipodas facito, Telegonásque voces.
[D]eque tribus moneo, siqua est tibi cura parentis,
Ne quemquam, quamvis ipse docebit, ames.
[S]unt quoque mutatæ, ter quinque volumina formæ,
Nuper ab exsequiis carmina rapta meis,
[H]is mando dicas, inter mutata referri
Fortunę vultum corpora posse meę.
Namque ea dissimilis subitò est effecta priori:
Flendáque, nunc aliquo tempore læta fuit.
Plura quidem mandare tibi, si quæris, habebam:
Sed vereor tardæ caussa fuisse moræ.
Et si quæ subeunt tecum liber omnia ferres:
Sarcina laturo magna futurus eras.
Longa via est: propera. nobis habitabitur orbis
Ultimus, à terra, terra remota mea.

ELEGIA. II.

DI Maris, & cœli (quid enim nisi vota supersunt) Supplicatio ad Deos, ut ab imminēti naufragio eum incolumem servēt.
Solvere quassatæ parcite membra ratis:
Neve precor magni subscribite Cæsaris iræ:
Sæpe premente deo fert deus alter opem.
Mulciber in Troiam, pro Troia stabat Apollo:
Æqua Venus Teucris, Pallas iniqua fuit.
Oderat Æneam propior Saturnia Turno.

Ille

Ille tamen Veneris numine tutus erat.
Sæpè ferox cautum petiit Neptunus Vlyssem:
Eripuit patruo sæpè Minerva suo.
Et nobis aliquod, quamvis distamus ab illis,
Quis vetat irato numen adesse deo?
Verba miser frustra non proficientia perdo:
Ipsa graves spargunt ora loquentis aquæ:
Terribilisque Notus jactat mea verba: precésque
Ad quos mittuntur non sinit ire deos.
Ergo iidem venti, ne caussa lædar in una:
Veláque nescio quò, votáque nostra ferunt.
Me miserum quanti montes volvuntur aquarum!
Jam jam tacturos sidera summa putes.
Quantæ diducto subsidunt æquore valles!
Jam iam tacturas Tartara nigra putes.
Quocumque adspicio, nihil est nisi pontus & æther;
Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax.
Inter utrumque fremunt immani murmure venti:
Nescit, cui domino parcat, unda maris.
Nam modò purpureo vires capit Eurus ab ortu:
Nunc Zephyrus sero vespere missus adest:
Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab Arcto:
Nunc Notus adversa prœlia fronte gerit.
Rector in incerto est: nec quid fugiátve, petátve,
Invenit: ambiguis ars stupet ipsa malis.
Scilicet occidimus: nec spes est ulla salutis:
Dúmque loquor, vultus obruit unda meos.
Opprimet hanc animam fluctus: frustráque precanti
Ore necaturas accipiemus aquas.
At pia nil aliud, quam me dolet exsule conjux:

Hoc

Hoc unum nostri scitque, gemitque mali.
Nescit in immenso jactari corpora ponto:
Nescit agi ventis, nescit adesse necem.
O bene, quod non sum mecum conscendere passus:
Ne mihi mors misero bis patienda foret.
At nunc, ut peream: quoniam caret illa periclo:
Dimidia certè parte superstes ero.
Hei mihi: quam celeri micuerunt nubila flamma:
Quantus ab æthereo personat axe fragor!
Nec levius laterum tabulę feriuntur ab undis:
Quàm grave balistę mœnia pulsat onus.
Qui venit, hic fluctus fluctus supereminet omnes:
Posterior nono est, undecimóque prior.
Non lethum timeo: genus est miserabile lethi:
Demite naufragium: mors mihi munus erit.
Est aliquid fatoque suo, ferroque cadentem
In solida moriens ponere corpus humo:
Et mandare suis aliqua, & sperare sepulcrum:
Et non æquoreis piscibus esse cibum.
Fingite me dignum tali nece: non ego solus
Hîc vehor: immeritos cur mea pœna trahit?
Prô superi, viridésque dei, quibus æquora curæ:
Vtraque jam vestras sistite turba minas:
Quámque dedit vitam mitissima Cæsaris ira:
Hanc sinite infelix in loca missa feram.
Si, quoniam merui pœnam, me perdere vultis:
Culpa mea est ipso judice morte minor.
Mittere me Stygias si jam voluisset ad undas
Cæsar: in hoc vestra non eguisset ope.
Est illi nostri non invidiosa cruoris

Copia: quodque dedit, cùm volet, ipse feret.
Vos modò, quos certè nullo puto crimine læsi:
Contenti nostris jam precor este malis.
Nec tamen, ut cuncti miserum servare velitis:
Quòd periit, salvum jam caput esse potest.
Ut mare subsidat, ventisque ferentibus utar:
Ut mihi parcatis: non minus exsul ero.
Non ego divitias avidus sine fine parandi
Latum mutandis mercibus æquor aro:
Nec peto, quas quondam petii studiosus Athenas:
Oppida non Asiæ, non mihi visa prius:
Non ut Alexandri claram delatus in urbem,
Delicias videam Nile jocose tuas:
Quod facile est, opto ventos (quis credere posset?)
Sarmatis est tellus: quam mea vota petunt.
Obligor ut tangam lævi fera litora ponti:
Quodque sit à patria jam fuga tarda queror.
Nescio quo videam positos ut in orbe Tomitas:
Exsilii facio per mea vota viam.
Seu me diligitis, tantos compescite fluctus:
Pronáque sint nostræ numina vestra rati.
Seu magis odistis, jussæ me advertite terræ:
Supplicii pars est in regione mori.
Ferte (quid hîc facio?) rapidi mea corpora venti.
Ausonios fines cur mea vela vident?
Noluit hoc Cæsar: quid quem fugat ille tenetis?
Adspiciat vultus Pontica terra meos.
Et jubet, & merui: nec quæ damnaverit ille
Crimina, defendi fásve, piúmve puto.
Si tamen acta deos numquam mortalia fallunt:

A culpa facinus ſcitis abeſſe mea.
mmo ita ſi ſcitis: ſi me meus abſtulit error:
Stultáque mens nobis, non ſcelerata fuit:
Quod licet è minimis domui ſi favimus illi:
Si ſatis Auguſti publica juſſa mihi:
oc duce ſi dixi felicia ſæcula: próque
Cæſare tura, piis Cæſaribúſque dedi:
fuit hic animus nobis: ita parcite divi:
Sin minus: alta cadens obruat unda caput.
allor? an incipiunt gravidę evaneſcere nubes?
Victáque mutati frangitur ira maris?
on caſu vos, ſed ſub conditione vocati,
Fallere quos non eſt, hanc mihi fertis opem.

Elegia. III.

Cum ſubit illius triſtiſsima noctis imago:
Quæ mihi ſupremum tempus in urbe fuit:
um repeto noctem, qua tot mihi chara reliqui:
Labitur ex oculis tunc quoque gutta meis.
m propè lux aderat: qua me diſcedere Cæſar
Finibus extremę juſſerat Auſoniæ.
ec ſpatium, nec mens fuerat ſatis apta parandi:
Torpuerant longa pectora noſtra mora.
on mihi ſervorum, comites non cura legendi:
Non aptæ profugo veſtis, opiſve fuit.
on aliter ſtupui: quàm qui Jovis ignibus ictus,
Vivit: & eſt vitæ neſcius ipſe ſuæ.
t tamen hanc animi nubem dolor ipſe removit:
Et tandem ſenſus convaluere mei:
lloquor extremùm mœſtos abiturus amicos:

Vt ex urbe Roma diſceſſerit, nec non coniugis & ſuorum lacrimas memorat.

Qui modo de multis unus & alter erant.
Vxor amans flentem flens acriùs ipſa tenebat,
Imbre per indignas uſque cadente genas.
Nata procul Libycis aberat diverſa ſub oris:
Nec poterat fati certior eſſe mei.
Quocunque adſpiceres, luctus gemitúſque ſonabant,
Formáque non taciti funeris intus erat.
Fœmina, virque, meo pueri quoque funere mœrent:
Inque domo lacrymas angulus omnis habet.
Si licet exemplis in parvo grandibus uti:
Hæc facies Troiæ, cum caperetur, erat.
Iámque quieſcebant voces hominúmque, canúmque:
Lunáque nocturnos alta regebat equos.
Hanc ego ſuſpiciens, & adhuc Capitolia cernens,
Quæ noſtro fruſtra juncta fuere lari.
Numina vicinis habitantia ſedibus, inquam,
Iámque oculis numquam templa videnda meis:
Dîque relinquendi, quos urbs habet alta Quirini:
Eſte ſalutati tempus in omne mihi.
Et quamquam ſerò clypeum poſt vulnera ſumo:
Attamen hanc odiis exonerate fugam:
Cœleſtique viro, quis me deceperit error,
Dicite: pro culpa ne ſcelus eſſe putet.
Vt quæ ſentitis, pœna quoque ſentiat auctor:
Placato poſsim non miſer eſſe deo.
Hac prece adoravi ſuperos ego: pluribus uxor
Singultu medios impediente ſonos.
Illa etiam ante lares paſſis proſtrata capillis
Contigit exſtinctos ore tremente focos:
Multáque in adverſos effudit verba Penates

Pro deplorato non valitura viro.
ámque moræ spatium nox præcipitata negabat,
Versaque ab axe suo Parrhasis Arctos erat:
Quid facerem? blando patriæ retinebar amore:
Vltima, sed jussæ nox erat illa fugę.
h quoties aliquo dixi properante, quid urges?
Vel quò festinas ire, vel unde, vide.
h quoties certam me sum mentitus habere
Horam, propositæ quæ foret apta viæ.
er limen tetigi: ter sum revocatus: & ipse
Indulgens animo pes mihi tardus erat.
pè vale dicto, rursus sum multa locutus:
Et quasi discedens oscula summa dedi.
pè eadem mandata dedi, méque ipse fefelli
Respiciens oculis pignora cara meis. (quam
enique quid propero? Scythia est, quò mittimur in-
Roma relinquenda est, utráque justa mora est.
xor in æternum vivo mihi viva negatur:
Et domus, & fidę dulcia membra domus:
Quósque ego dilexi fraterno more sodales:
O mihi Thesea pectora juncta fide!
um licet amplectar: numquam fortasse licebit
Amplius: in lucro est, quę datur hora mihi.
ec mora sermonis verba imperfecta relinquo,
Amplectens animo proxima quæque meo.
m loquor, & flemus: cœlo nitidissimus alto
Stella gravis nobis lucifer ortus erat.
ividor haud aliter, quam si mea membra relinquā:
Et pars abrumpi corpore visa suo est.
doluit Priamus tunc cum in contraria versus

Vltores

Ultores habuit proditionis equus.
Tunc verò exoritur clamor, gemitúsque meorum:
Et feriunt mœstæ pectora nuda manus.
Tunc verò conjux humeris abeuntis inhærens
Miscuit hæc lacrimis tristia dicta meis.
Non potes avelli simul hinc simul ibimus ambo:
Te sequar, & conjux exsulis exsul ero.
Et mihi facta via est: & me capit ultima tellus:
Accedam profugæ sarcina parva rati.
Te jubet à patria discedere Cæsaris ira:
Me pietas: pietas hęc mihi Cæsar erit.
Talia tentabat: sic & tentaverat antè:
Vixque dedit victas utilitate manus.
Egredior, sive illud erat sine funere ferri:
Squalidus immissis hirta per ora comis.
Illa dolore amens tenebris narratur obortis
Semianimis media procubuisse domo.
Utque resurrexit, fœdatis pulvere turpi
Crinibus, & gelidâ membra levavit humo:
Se modò, desertos modò deplorasse Penates:
Nomen & erepti sæpe vocasse viri:
Nec gemuisse minus, quam si natæve, meumve,
Vidisset structos corpus habere rogos:
Et voluisse mori moriendo ponere sensus,
Respectuque tamen non periisse mei.
Vivat, & absentem quoniam sic fata tulerunt,
Vivat: & auxilio sublevet usque suo.
Tingitur oceano custos Erymanthidos Ursę:
Æquoreásque suo sidere turbat aquas:
Nos tamen Ionium non nostra findimus æquor

Sponte: sed audaces cogimur esse metu.
Me miserum! quantis nigrescunt æquora ventis!
Erutáque ex imis fervet arena vadis!
Monte nec inferior proræ puppíque recurvæ
Insilit: & pictos verberat unda deos.
Pinea texta sonant: pulsi stridore rudentes:
Aggemit & nostris ipsa carina malis.
Navita confessus gelidum pallore timorem,
Jam sequitur victus, non regit arte ratem.
Utque parum validus non proficientia rector
Cervicis rigidæ fræna remittit equo:
Sic non quò voluit, sed quò rapit impetus undæ
Aurigam video vela dedisse rati.
Quòd nisi mutatas emiserit Æolus auras:
In loca jam nobis non adeunda ferar.
Nam procul Illyricis læva de parte relictis
Interdicta mihi cernitur Italia.
Desinat in vetitas quæso contendere terras:
Et mecum magno pareat illa deo.
Dum loquor, & cupio pariter, timeóque repelli:
Increpuit quantis viribus unda latus.
Parcite cærulei vos saltem numina Ponti:
Infestúmque mihi sit satis esse Jovem.
Vos animam sævæ fessam subducite morti:
Si modò qui periit non periisse potest.

Elegia IIII.

Ad amicum qui etiam in adversis fidus permanserat.

O Mihi post ullos nunquam numerande sodales,
O cui præcipuè sors mea visa sua est,

Attonitum qui me memini carissime primus
Ausus es alloquio sustinuisse tuo:
Qui mihi consilium vivendi mite dedisti:
Cùm foret in misero pectore mortis amor.
Scis bene cui dicam positis pro nomine signis:
Officium nec te fallit amice tuum:
Hæc mihi semper erunt imis infixa medullis:
Perpetuúsque animi debitor hujus ero.
Spiritus & vacuas priùs hic tenuandus in aur
Ibit: & in tepido deseret ossa rogo:
Quàm subeant animo meritorum oblivia nostro
Et longa pietas excidat ista die.
Dî tibi sint faciles: & opis nullius egentem
Fortunam præstent, dissimilemque meæ.
Si tamen hæc navis vento ferretur amico:
Ignoraretur forsitan ista fides.
Thesea Pirithous non tam sensisset amicum:
Si non infernas vivus adisset aquas.
Vt foret exemplum veri Phocæus amoris:
Fecerunt Furię tristis Oreste tuæ.
Si non Euryalus Rutulos cecidisset in hostes:
Hyrtacidæ Nisi gloria nulla foret.
Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum:
Tempore sic duro est inspicienda fides.
Dum juvat: & vultu ridet fortuna sereno:
Indelibatas cuncta sequuntur opes.
At simul intonuit, fugiunt: nec noscitur ulli:
Agminibus comitum qui modò cinctus erat.
Atque hæc exemplis quondam collecta priorum
Nunc mihi sunt propriis cognita vera malis

uf
I
rq
I
Al
S
ic m
In
Hunc t
Nulla
Ergo quan
Hic aliq
Nec probitate
Aut comes
Tu si Maonium v
Penelopes esset fam
ve tibi hoc debes, nulle
Cúmque nova mores su
œmina seu princeps omnes t
Te docet exemplum conjug
ssimilemque sui longa assuetud
Grandia sic parvis assimilare li
ei mihi nō magnas quòd habēt me
Nostráque sunt meritis ora mino
quid & in nobis vivi fuit ante vigor
Exstinctum longis excidit omne malis
rima locum sanctas heroidas inter habere
Prima bonis animi conspicerere tui.
uantumcumque tamen pręconia nostra val
Carminibus vives tempus in omne meis.

EL

ago
legas.
formas
pus:
lta meorum
ne manu.
sub stipite natum
atre fuisse soror:
um peritura libellos
iscera nostra rogis.
ssas, ut crimina nostra, per
crescens, & rude carmen e
n sunt penitus sublata, sed ex
empli s scripta fuisse reor:
ut vivant: & non ignava legent
ectent: admoneántque mei.
nen illa legi poterunt patienter ab ull
ciat his summam si quis abesse manum
tum mediis opus est incudibus illud:

Defuit & scriptis ultima lima meis.
Veniam pro laude peto: laudatus abundè
Non fastiditus si tibi lector ero.
quoque sex versus in prima fronte libelli,
Si præponendos esse putabis: habe:
ba parente suo quicumque volumina tangis:
His saltem vestra detur in urbe locus.
óque magis faveas, non hæc sunt edita ab illo:
Sed quasi de domini funere rapta sui.
icquid in his igitur vitii rude carmen habebit,
Emendaturus, si licuisset, erat.

Elegia VII.

In amicum, qui illi pollicitam fidem fregerat.

N caput alta suum labentur ab æquore retrò
Flumina: conversis solque recurret equis:
ra feret stellas: cœlum findetur aratro:
Vnda dabit flammas: & dabit ignis aquas:
nia naturæ præpostera legibus ibunt:
Pársque suum mundi nulla tenebit iter.
nia jam fient, fieri quæ posse negabam:
Et nihil est, de quo non sit habenda fides.
ego vaticinor: quia sum deceptus ab illo:
turum misero quem mihi rebar opem.
áne te fallax cepere oblivia nostri?
fflictúmque fuit tantus adire timor?
ue respiceres, nec solarere jacentem
ure? neque exsequias prosequerere meas?
micitiæ sanctum & venerabile nomen
tibi pro vili, sub pedibúsque jacet.
fuit ingenti prostratum mole sodalem

Visere? & alloqui parte levare tui?
Inque meo si non lacrymas dimittere casus:
Pauca tamen ficto verba dolore loqui?
Idque, quod ignoti faciunt, valedicere saltem?
Et vocem populi publicáque ora sequi?
Denique lugubres vultus, numquamque videndos
Cernere supremo, dum licuítque die?
Dicendúmque semel toto non amplius ævo
Accipere, & parili reddere voce, vale?
At fecere alii nullo mihi fœdere juncti:
Et lacrymas animi signa dedere sui.
Quid, nisi convictu caussisque valentibus essem,
Temporis & longi junctus amore tibi?
Quid, nisi tot lusus, & tot mea seria nosses?
Tot nossem lusus, seriáque ipse tua?
Quid si duntaxat Romæ mihi cognitus esses?
Adscitus toties in genus omne joci?
Cunctáne in æquoreos abierunt irrita ventos?
Cunctáne Lethæis mersa feruntur aquis?
Non ego te genitum placida reor urbe Quirini:
Vrbe meo quæ jam non adeunda pede est:
Sed scopulis ponti: quos hæc habet ora sinistri:
Inque feris Scythiæ, Sarmaticísque jugis.
Et tua sunt silicis circum præcordia venæ:
Et rigidum ferri semina pectus habet:
Quæque tibi quondam tenero ducenda palato
Plena dedit nutrix ubera tigris erat:
Aut mala nostra minus quàm non aliena putares:
Duritiaque mihi non agerere reus.
Sed quoniam accedit fatalibus hoc quoque damnis

Ut careant numeris tempora prima suis:
Effice peccati ne sim memor hujus: & illo
Officium laudem, quo queror, ore tuum.

Elegia VIII.

Ad amicum, quod vulgus fortunam sequitur.

Detur inoffensæ vitæ tibi tangere metam:
Qui legis hoc nobis non inimicus opus.
Atque utinam pro te possent mea vota valere:
Quæ pro me duros non tetigere deos.
Donec eris felix, multos numerabis amicos:
Tempora si fuerint nubila, solus eris.
Adspicis ut veniant ad candida tecta columbæ?
Accipiat nullas sordida turris aves?
Horrea formicæ tendunt ad inania nunquam:
Nullus ad amissas ibit amicus opes.
Utque comes radios per solis euntibus umbra est:
Cum latet hic pressus nubibus, illa fugit:
Mobile sic sequitur fortunæ lumina vulgus:
Quæ simul inducta nube teguntur: abit.
Hæc precor ut possint semper tibi falsa videri.
Sunt tamen eventu vera fatenda meo.
Dum stetimus, turbæ quantum satis esset, habebat
Nota quidem, sed non ambitiosa domus.
At simul impulsa est: omnes timuere ruinam:
Cautáque communi terga dedere fugæ.
Sæva neque admiror metuunt si fulmina quorum
Ignibus afflari proxima quæque solent.
Sed tamen in duris remanentem rebus amicum
Quolibet inviso Cæsar in hoste probat.

Nec solet irasci (nec enim moderatior alter)
Cum quis in adversis, siquid amavit, amat.
De comite Argolico postquam cognovit Orestem;
Narratur Pyladen ipse probasse Thoas,
Quæ fuit Actoridæ cum magno semper Achille:
Laudari solita est Hectoris ore fides.
Quòd pius ad Manes Theseus comes iret amico;
Tartareum dicunt indoluisse deum.
Euryali, Nisique fide tibi Turne relata
Credibile est lacrymis immaduisse genas.
Est etiam miseris pietas: & in hoste probatur:
Hei mihi quàm paucos hæc mea dicta movent!
Hic status, hæc rerum nunc est fortuna mearum:
Debeat ut lacrymis nullus adesse modus.
At mea sint proprio quamvis mœstissima casu
Tempora, profectu facta serena tuo.
Hoc tibi venturum jam tum carissime vidi:
Ferret adhuc istam cùm minus aura ratem.
Sive aliquod morum, seu vitę labe carentis
Est pretium: nemo pluris emendus erat.
Sive per ingenuas aliquis caput extulit artes:
Quælibet eloquio sit bona caussa tuo.
His ego commotus dixi tibi protinus ipsi:
Scena manet dotes grandis amice tuas.
Hoc mihi non ovium fibræ tonitrúsve sinistri,
Linguàve servatæ pennáve dixit avis:
Augurium ratio est, & conjectura futuri:
Hæc divinavi, notitiámque tuli.
Quæ quoniam vera est: tota mihi mente, tibique,
Gratulor ingenium non latuisse tuum.

t nostrum tenebris utinam latuisset in imis:
Expediit studiis lumen abesse meis.
que tibi prosunt artes facunde severæ:
Dissimiles illis sic nocuere mihi.
ita tamen tibi nota mea est: scis artibus illis
Auctoris mores abstinuisse sui.
is vetus hoc juveni lusum mihi carmen: & istos
Ut non laudandos, sic tamen esse jocos.
rgo ut defendi nullo mea posse colore,
Sic excusari crimina posse puto.
ua potes excusa: nec amici desere caussam
Quo pede cœpisti: sic benè semper eas.

ELEGIA IX.

Est mihi, sitque precor flavæ tutela Minervæ
Navis: & à picta casside nomen habet.
ive opus est velis: minimam benè currit ad auram:
Sive opus est remo: remige carpit iter:
ec comites volucri contenta est vincere cursu:
Occupat egressas quamlibet ante rates.
t patitur fluctus: fértque assilientia longè
Æquora, nec sævis victa madescit aquis.
lla Corinthiacis primum mihi cognita Cenchris
Fida manet trepidę duxque comésque fugæ.
erque tot eventus, & iniquis concita ventis
Æquora Palladio numine tuta fuit.
Nunc quoque tuta precor vasti secet ostia ponti:
Quásque petit, Getici litoris intret aquas.
Quæ simul Æoliæ mare me deduxit in Helles:
Et longum tenui limite fecit iter.

Navim laudat, quam in Corinthiaco sinu habuit.

Flexi-

Fleximus in lævum cursus: & ab Hectoris urbe
  Venimus ad portus Imbria terra tuos.
Inde levi vento Zerinthia litora nacta
  Threiciam tetigit fessa carina Samon.
Saltus ab hac contra brevis est Tentyra petenti:
  Hac dominum tenuis est illa secuta suum.
Nam mihi Bistonios placuit pede carpere campos:
  Hellespontiacas illa reliquit aquas,
Dardaniámque petit auctoris nomen habentem:
  Et te ruricola lampsace tuta deo.
Quáque per angustas malè vectæ virginis undas
  Seston Abydena separat urbe fretum.
Hincque Propontiacis hærentem Cyzicon oris:
  Cyzicon Hæmoniæ nobile gentis opus.
Quáque tenent ponti Byzantia litora fauces:
  Hic locus est gemini janua vasta maris.
Hæc precor evincat, propulsáque fortibus austris
  Transeat instabiles strenua Cyaneas:
Thynniacósque sinus, & ab his per Apollinis urb
  Alta sub Anchiali mœnia findat iter:
Inde Mesembriacos portus, & Odesson, & arc
  Prætereat dictas nomine Bacche tuo:
Et quos Alcathoi memorant à mœnibus ortos
  Sedibus his profugos constituisse larem:
A quibus adveniat Miletida sospes ad urbem:
  Offensi quò me contulit ira dei.
Hæc si contigerint, meritæ cadet agna Minervæ:
  Non facit ad nostras hostia major opes.
Vos quoque Tyndaridę, quos hæc colit insula, fr
  Mite precor duplici numen adeste vitę.

Al

Altera namque parat Symplegadas ire per altas:
Scindere Bistonias altera puppis aquas.
Vos facite ut ventos, loca cum diversa petamus,
Illa suos habeat, nec minus ista suos.

ELEGIA X.

Ad lectorem quod in itinere hunc primum librum confecerit.

Littera quaecunque est toto tibi lecta libello,
Est mihi sollicito tempore facta viae.
Aut haec me, gelido tremerem cùm mense Decembri
Scribentem mediis Adria vidit aquis:
Aut postquā bimarem cursu superavimus Isthmon,
Alteráque est nostrae sumpta carina fugae:
Quòd facerem versus inter fera murmura ponti;
Cycladas Aegeas obstupuisse puto.
Ipse ego nunc miror tantis animique, maríque
Fluctibus ingenium non cecidisse meum.
Seu stupor huic studio, sive est insania nomen:
Omnis ab hac cura mens relevata mea est.
Saepè ego nimbosis dubius jactabar ab Haedis:
Saepè minax Steropis sidere pontus erat:
Fuscabátque diem custos Erymanthidos Ursae:
Aut Hyadas seris hauserat Auster aquis:
Saepè maris pars intus erat: tamen ipse trementi
Carmina ducebam qualiacumque manu.
Nunc quoque contenti strident aquilone rudentes;
Inque modum tumuli concava surgit aqua:
Ipse gubernator tollens ad sidera palmas
Exposcit votis immemor artis, opem.
Quocumque adspexi, nihil est nisi mortis imago:
Quam dubia timeo mente, timénsque precor.

Artis

Attigero portum, portu terrebor ab ipſo:
　Plus habet infeſta terra timoris aqua.
Nam ſimul inſidiis hominum, pelagíque laboro:
　Et faciunt geminos enſis, & unda metus.
Ille meo vereor ne ſperet ſanguine prędam:
　Hæc titulum noſtræ mortis habere velit.
Barbara pars læva eſt avidæ ſubſtructa rapina
　Quam cruor & cædes belláque ſemper habe
Cúmque ſit hibernis agitatum fluctibus æquor:
　Pectora ſunt ipſo turbidiora mari.
Quo magis his debes ignoſcere candide lector,
　Si ſpe ſint, ut ſunt, inferiora tua.
Non hæc in noſtris, ut quondam, ſcribimus h
　Nec conſuete meum lectule corpus habes.
Iactor in indomito brumali luce profundo:
　Ipſaque cæruleis charta feritur aquis.
Improba pugnat hiems: indignatúrque, quod a
　Scribere ſe rigidas incutiente minas.
Vincat hiems hominem: ſed eodem tempore qu
　Ipſe modum ſtatuam carminis: illa ſui.

TRISTIVM

LIBER II.

Ad Augustum Cæsarem.

QVid mihi vobiſcum eſt infelix cura libelli,
Ingenio perii qui miſer ipſe meo?
Cur modò damnatas repeto mea crimina Muſas?
An ſemel eſt pœnam commeruiſſe parum?
Carmina fecerunt, ut me cognoſcere vellet
Omine non fauſto fœmina, virque meo.
Carmina fecerunt, ut me, moréſque notaret
Jam pridem inviſa Cæſar ab arte meos:
Deme mihi ſtudium: vitæ quoque crimina deme.
Acceptum refero verſibus eſſe nocens.
Hoc pretium vitæ, vigilatorúmque laborum
Cepimus, ingenio eſt pœna reperta meo.
Si ſaperem, doctas odiſſem jure ſorores,
Numina cultori pernicioſa ſuo.
At nunc tanta meo comes eſt inſania morbo:
Saxa memor refero rurſus ad icta pedem.
Scilicet ut victus repetit gladiator arenam:
Et redit in tumidas naufraga puppis aquas.
Forſitan, ut quondam Teuthrantia regna tenenti:
Sic mihi res eadem vulnus, opémque feret:
Muſaque quæ movit, motam quoque leniet iram:
Exorant magnos carmina ſæpe deos.
Ipſe quoque Auſonias Cæſar matréſque nurúſque
Carmina turrigeræ dicere juſsit Opi.
Juſſerat & Phœbo dici: quo tempore ludos
Fecit: quos ætas adſpicit una ſemel.

His

His precor exemplis tua nunc mitissime Cæsar
Fiat ab ingenio mollior ira meo.
Illa quidem justa est: nec me meruisse negabo:
Non adeò nostro fugit ab ore pudor.
Sed, nisi precassem, quid tu concedere posses?
Materiam veniæ sors tibi nostra dedit.
Si, quoties peccant homines, sua fulmina mittat
Juppiter: exiguo tempore inermis erit.
Nunc ubi detonuit, strepitúque exterruit orbem,
Purum discussis aëra reddit aquis.
Jure igitur genitórque deûm rectórque vocatur:
Jure capax mundus nil Jove majus habet.
Tu quoque cûm patriæ rector dicare, paterque:
Vtere more dei nomen habentis idem.
Idque facis: nec te quisquam moderatius unquam
Imperii potuit fræna tenere sui.
Tu veniam parti superatæ sæpe dedisti:
Non concessurus quam tibi victor erat.
Divitiis etiam multos & honoribus auctos
Vidi: qui tulerant in caput arma tuum.
Quæque dies bellum, belli tibi sustulit iram:
Pársque simul templis utraque dona tulit.
Utque tuus gaudet miles, quòd vicerit hostem,
Sic, cur se victum gaudeat, hostis habet.
Caussa mea est melior: qui, nec contraria dicor
Arma, nec hostiles esse secutus opes.
Per mare, per terras, per tertia numina juro:
Per te præsentem, conspicuúmque deum:
Hunc animum favisse tibi vir maxime: méque
Qua sola potui mente fuisse tuum.

Optavi peteres cælestia sidera tardè:
  Pársque fui turbæ parva precantis idem.
Et pia thura dedi pro te: cúmque omnibus unus
  Ipse quoque adjuvi publica vota meis.
Quid referam libros illos quoque crimina nostra,
  Mille locis plenos nominis esse tui?
nspice majus opus, quod adhuc sine fine reliqui,
  In non credendos corpora versa modos:
nvenies vestri præconia nominis illic:
  Invenies animi pignora multa mei.
Non tua carminibus major fit gloria: nec quo
  Ut major fiat, crescere possit, habet.
ama Jovis superest: tamen hunc sua facta referri,
  Et se materiam carminis esse, juvat:
úmque Gigantei memorantur prælia belli:
  Credibile est lætum laudibus esse suis.
e celebrant alii quanto decet ore: tuásque
  Ingenio laudes uberiore canunt.
Sed tamen ut fuso taurorum sanguine centum,
  Sic capitur minimo thuris honore deus.
Ah ferus, & nobis nimium crudelior hostis,
  Delicias legit qui tibi cumque meas:
armina ne nostris sic te venerantia libris
  Judicio poßint candidiore legi.
sse, sed irato quis te mihi posset amicus?
  Vix tunc ipse mihi non inimicus eram.
um cœpit quassata domus subsidere, partes
  In proclinatas omne recumbit onus.
nctáque fortuna rimam faciente dehiscunt:
  Ipsa suo quædam pondere tracta ruunt.

C Ergo

Ergo hominum quæsitũ odium mihi carmine: qua
Debuit, est vultus turba secuta tuos:
At memini vitámque meam, moréſque probabas
Illo, quem dederas, prætereuntis equo.
Quòd si non prodest, & honesti gloria nulla
Redditur: at nullum crimen adeptus eram.
Nec malè commiſſa est nobis fortuna reorum,
Vſque decem decies inſpicienda viris.
Res quoque privatas ſtatui ſine crimine judex:
Déque mea faſſa eſt pars quoque victa fide.
Me miſerum potui, ſi non extrema nocerent:
Judicio tutus non ſemel eſſe tuo.
Vltima me perdunt: imóque ſub æquore mergit
Incolumem toties una procella ratem.
Nec mihi pars nocuit de gurgite parva: ſed omnes
Preſſere hoc fluctus, oceanúſque caput.
Cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?
Cur imprudenti cognita culpa mihi eſt?
Inſcius Actæon vidit ſine veſte Dianam:
Præda fuit canibus non minus ille ſuis.
Scilicet in ſuperis etiam fortuna luenda eſt:
Nec veniam læſo numine caſus habet.
Illa noſtra die, qua me malus abſtulit error,
Parva quidem periit, ſed ſine labe, domus.
Sic quoque parva tamen, patrio dicatur ut avo
Clara, nec ullius nobilitate minor.
Et neque divitiis, nec paupertate notanda eſt:
Vnde ſit in neutrum conſpiciendus eques.
Sit quoque noſtra domus vel cenſu parva, vel ortu
Ingenio certè non latet illa mea.

Quo videar quamvis nimium juveniliter usus:
Grande tamen toto nomen ab orbe fero.
Turbáque doctorum Nasonem novit: & audet
Non fastiditis annumerare viris.
Corruit hæc igitur Musis accepta sub uno,
Sed non exiguo crimine lapsa domus.
Atque ea sic lapsa est, ut surgere, si modò læsi
Ematuruerit Cæsaris ira, queat.
Cujus in eventu pœnæ clementia tanta est,
Ut fuerit nostro lenior ira metu.
Vita data est: citráque necem tua constitit ira.
O princeps parcè viribus use tuis.
Insuper accedunt, te non adimente paternæ
Tanquam vita parum muneris esset, opes.
Nec mea decreto damnasti facta Senatus:
Nec mea selecto judice jussa fuga est.
Tristibus invectus verbis (ita principe dignum)
Ultus es offensas, ut decet, ipse tuas.
Adde quod edictum, quamvis immite, minaxque:
Attamen in pœnæ nomine lene fuit.
Quippe relegatus, non exul dicor in illo:
Parcáque fortunæ sunt tibi verba meæ.
Nulla quidem sanæ gravior, mentique potenti
Pœna est, quàm tanto displicuisse viro.
Sed solet interdum fieri placabile numen:
Nube solet pulsa candidus ire dies.
Vidi ego pampineis oneratam vitibus ulmum,
Quæ fuerat sævo fulmine tacta Iovis.
Ipse licet sperare vetes: sperabimus, atque
Hoc unum fieri te prohibente potest.

Spes mihi magna subit: cùm te mitissime Cæsar:
Spes mihi, respicio cùm mea facta, cadit.
Ac veluti ventis agitantibus æquora, non est
Æqualis rabies, continuúsque furor:
Sed modò subsidunt, intermissique silescunt:
Vimque putes illos deposuisse suam.
Sic abeunt, redeúntque mei variántque timores:
Et spem placandi dántque, negantque tui.
Per superos igitur, qui dant tibi longa, dabúntque
Tempora: Romanum si modò nomen amant:
Per patriam, quæ te tuta & secura parente est:
Cujus & in populo, pars ego nuper eram.
Sic tibi, quem semper factis animoque mereris:
Reddatur gratæ debitus urbis amor.
Livia sic tecum sociales impleat annos:
Quæ nisi te nullo conjuge digna fuit:
Quæ si non esset: cælebs te vita deceret:
Nulláque, cui posses esse maritus, erat.
Sospite sic te sit natus quoque sospes: & olim
Imperium regat hoc cum seniore senex:
Vt faciuntque, tui sidus juvenile nepotes:
Per tua perque tui facta parentis eant:
Sic assueta tuis semper victoria castris
Nunc quoque se præstet: notaque signa petat:
Ausoniumque ducem solitis circumvolet alis:
Ponat & in nitida laurea serta coma:
Per quem bella geris cujus nunc corpore pugnas:
Auspicium cui das grande, deósque tuos:
Dimidióque tui præsens, & respicis urbem:
Dimidio procul es, sæváque bella geris.

Hic tibi sic redeat superato victor ab hoste:
Inque coronatis fulgeat altus equis:
Parce precor: fulmenque tuum fera tela recondo:
Heu nimium misero cognita tela mihi!
Parce pater patriæ: nec nominis immemor hujus
Olim placandi spem mihi tolle tui.
Non precor, ut redeam: quamvis majora petitis
Credibile est magnos sæpe dedisse deos.
Mitius exsilium si das, propiúsque roganti:
Pars erit è pœna magna levata mea.
Ultima perpetior medios ejectus in hostes:
Nec quisquam patria longius exsul abest.
Solus ad ingressus missus septemplicis Istri,
Parrhasiæ gelido virginis axe premor.
Jazyges, & Colchi, Metereáque turba, Getæque,
Danubii mediis vix prohibentur aquis.
Cúmque alii tibi sint caussa graviore fugati:
Ulterior nulli quam mihi terra data est.
Longius hac nihil est, nisi tantum frigus, & hostis,
Et maris adstricto quæ coit unda gelu.
Hactenus Euxini pars est Romana sinistri:
Proxima Basternæ, Sauromatæque tenent:
Hæc est Ausonio sub jure novissima: víxque
Hæsit in imperii margine terra tui.
Unde precor supplex ut nos in tuta releges:
Ne sit cum patria pax quoque adempta mihi:
Ne timeam gentes, quas non bene summovet Ister:
Néve tuus possim civis ab hoste capi.
Fas prohibet Latio quemquam de sanguine natum
Cæsaribus salvis barbara vincla pati.

 Per-

Perdiderint cum me duo crimina, carmen, & error:
Alterius facti culpa silenda mihi.
Nam tanti non sum, renovem ut tua vulnera Cæsar:
Quem nimio plus est indoluisse semel.
Altera pars superest: qua turpi crimine lectus
Arguor obsceni doctor adulterii.
Fas ergo est aliqua cœlestia pectora falli:
Et sunt notitia multa minora tua:
Vtque deos, cælúmque simul sublime tuenti
Non vacat exiguis rebus adesse Iovi:
Ex te pendentem sic dum circumspicis orbem,
Effugiunt curas inferiora tuas.
Scilicet imperii princeps statione relicta
Imparibus legeres carmina facta modis.
Non ea te moles Romani nominis urget:
Inque tuis humeris tam leve fertur onus
Lusibus ut possis advertere numen ineptis:
Excutiásque oculis otia nostra tuis.
Nunc tibi Pannonia est, nunc Illyris ora domanda:
Rhetica nunc prębent, Thraciáque arma metum:
Nunc petit Armenius pacem: nunc porrigit arcus
Parthus eques, timidâ captáque signa manu.
Nunc te prole tua juvenem Germania sentit:
Bellaque pro magno Cæsare Cæsar habet.
Denique ut in tanto, quantum non extitit unquam
Corpore, pars nulla est quæ labet imperii:
Vrbs quoque te, & legum lassat tutela tuarum,
Et morum, similes quos cupis esse tuis.
Nec tibi contingunt, quæ gentibus otia præstas:
Belláque cum multis irrequieta geris.

Miror in hoc igitur tantarum pondere rerum
Vnquam te nostros evolüisse jocos.
At (si quod mallem) vacuus fortasse fuisses,
Nullum legisses crimen in arte mea.
Illa quidem fateor frontis non esse severæ
Scripta, nec à tanto principe digna legi:
Non tamen iccirco legum contraria jussis
Sunt ea: Romanas erudiúntque nurus.
Néve quibus scribam possis dubitare: libellus
Quatuor hoc versus è tribus unus habet.
Este procul vittæ tenues, insigne pudoris,
Quæque tegis medios instita longa pedes:
Nil, nisi legitimum, concessáque furta, canemus:
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Ecquid ab hac omnes rigidas summovimus arte:
Quas stola contingi, vittáque sumpta vetat?
At matrona potest alienis artibus uti:
Quodque trahat, quantum non doceatur, habet:
Nil igitur matrona legat: quia carmine ab omni
Ad delinquendum doctior esse potest.
Quodcunque attigerit (si qua est studiosa sinistri)
Ad vitium mores instruet inde suos.
Sumpserit annales (nihil est hirsutius illis)
Facta sit unde parens Ilia nempe leget.
Sumpserit Æneadem, genitrix ubi prima: requiret
Æneadum genitrix unde sit alma Venus.
Persequar inferias (modò si licet ordine ferri)
Posse nocere animis carminis omne genus.
Non tamen iccirco crimen liber omnis habebit:
Nil prodest, quod non lædere possit idem.

Igne quid utilius? si quis tamen urere tecta
  Comparat, audaces instruit igne manus.
Eripit interdum, modo dat medicina salutem:
  Quæque juvet monstrat, quæque sit herba nocens.
Et latro, & cautus præcingitur ense viator:
  Ille sed insidias, hic sibi portat opem.
Discitur innocuas ut agat facundia caussas,
  Protegit hæc sontes, immeritósque premit.
Sic igitur carmen, recta si mente legatur,
  Constabit nulli posse nocere meum.
Et tandem vitium quicumque hinc concipit, errat,
  Et nimium scriptis arrogat ille meis.
Vt tamen hoc fatear: ludi quoque semina præbent
  Nequitiæ: tolli tota theatra jube.
Peccandi caussam quam multis sæpe dederunt:
  Martia cum durum sternit arena solum?
Tollatur Circus, non tuta licentia Circi est:
  Hîc sedet ignoto juncta puella viro.
Cùm quædam spatientur in hac, ut amator eodem
  Conveniat: quare porticus ulla patet?
Quis locus est templis augustior? hæc quoque vitet,
  In culpam si qua est ingeniosa suam.
Cùm steterit Jovis æde: Jovis succurrit in æde,
  Quàm multas matres fecerit ille deus.
Proxima adoranti Junonis templa subibit
  Pellicibus multis indoluisse deam.
Pallade conspecta natum de crimine virgo
  Sustulerit quare quærit Erichthonium.
Venerit in templum magni tua numina Martis:
  Stat Venus ultori juncta viro ante fores.

idis æde sedens cur hanc Saturnia quæret
Egerit Ionio, Bosporióque mari.
Venerem Anchises, in Lunam Latmius heros,
In Cererem Iasius, qui referatur, erit.
mnia perversas possunt corrumpere mentes:
Stant tamen illa suis omnia tuta locis.
t procul à scripta solis meretricibus arte
Summovet ingenuas pagina prima manus.
uęcumque erumpit, qua non sinit ire sacerdos,
Protinus hæc vetiti criminis acta rea est.
ec tamen est facinus versus evolvere molles:
Multa licet castæ non facienda legant.
æpè supercilii nudas matrona severi
Et Veneris stantes ad genus omne videt.
orpora Vestales oculi meretricia cernunt:
Nec domino pœnæ res ea caussa fuit.
At cur in nostra nimia est lascivia Musa?
Cúrve meus cuiquam suadet amare liber?
Nil nisi peccatum, manifestáque culpa fatenda est:
Pœnitet ingenii, judiciique mei.
ur non Argolicis potius quæ concidit armis,
Vexata est iterum carmine Troia meo?
ur tacui Thebas, & mutua vulnera fratrum?
Et septem portas sub duce quamque suo?
Non mihi materiam bellatrix Roma negabat:
Et pius est patriæ facta referre labor.
Denique cum meritis impleveris omnia Cæsar:
Pars mihi de multis una canenda fuit.
tque trahunt oculos radiantia lumina solis:
Traxissent animum sic tua facta meum.

Arguor

Arguor immerito: tenuis mihi campus aratur:
Illud erat magnæ fertilitatis opus.
Non ideò debet pelago se credere, si qua
Audet in exiguo ludere cymba lacu.
Forsan & hoc dubitem, numeris levioribus aptus
Sim satis, in parvos sufficiámque modos.
At si me jubeas domitos Jovis igne Gigantes
Dicere, conantem debilitabit onus.
Divitis ingenii est immania Cæsaris acta
Condere, materia ne superetur opus.
Et tamen ausus eram: sed detrectare videbar:
Quodque nefas, damno viribus esse tuis.
Ad leve rursus opus juvenilia carmina, veni:
Et falso movi pectus amore meum.
Non equidem vellem: sed me mea fata trahebant,
Inque meas pœnas ingeniosus eram.
Hei mihi cur didici? cur me docuere parentes,
Litteráque est oculos ulla morata meos?
Hæc tibi me invisum lascivia fecit ob artes,
Quas ratus es vetitos sollicitare toros.
Sed neque me nuptæ didicerunt furta magistro:
Quodque parum novit, nemo docere potest.
Sic ego delicias, & mollia carmina feci:
Strinxerit ut nomen fabula nulla meum.
Nec quisquam est adeò media de plebe maritus,
Vt dubius vitio sit pater ille meo.
Crede mihi, distant mores à carmine nostro:
Vita verecunda est, Musa jocosa mea.
Magnáque pars mendax operum est, & ficta meorum,
Plus sibi permisit compositore suo.

c liber indicium eſt animi: ſed honeſta voluntas
Plurima mulcendis auribus apta refert.
ccius eſſet atrox: conviva Terentius eſſet:
Eſſent pugnaces, qui fera bella canunt.
nique compoſui teneros non ſolus amores:
Compoſito pœnas ſolus amore dedi.
Quid niſi cum multo Venerem confundere vino
Præcepit lyrici Teïa Muſa ſenis?
ſbia quid docuit Sappho, niſi amare puellas?
Tuta tamen Sappho, tutus & ille fuit:
ec tibi Battiade nocuit, quòd ſæpè legenti
Delicias verſu faſſus es ipſe tuas.
abula jucundi nulla eſt ſine amore Menandri:
Et ſolet hic pueris, virginibúſque legi.
lias ipſa quid eſt aliud, niſi adultera? de qua
Inter amatorem pugna, virumque fuit?
Quid prius eſt illic flamma Chryſeidos: aut quæ
Fecerit iratos rapta puella duces?
Aut quid Odyſſea eſt, niſi femina propter amorem,
Dum vir abeſt, multis una petita viris?
Quid niſi Mæonides Venerém, Martémque ligatos.
Narrat in obſceno corpora prenſa toro?
Vnde, niſi indicio magni ſciremus Homeri
Hoſpitis igne duas incaluiſſe deas?
Omne genus ſcripti gravitate tragœdia vincit:
Hęc quoque materiam ſemper amoris habet.
Nam quid in Hippolyto eſt, niſi cęca flamma novercæ
Nobilis eſt Canace fratris amore ſui.
Quid? non Tantalides agitante cupidine currus
Piſæam Phrygiis vexit eburnus equis?

Tinge-

Tingeret ut ferrum natorum sanguine mater,
Concitus à læso fecit amore dolor.
Fecit amor subitos volucres cum pellice regem:
Quæque suum luget nunc quoque mater Itym.
Si non Æropen frater sceleratus amasset,
Aversos solis non legeremus equos.
Impia nec tragicos tetigisset Scylla cothurnos:
Ni patrium crinem desecuisset amor.
Qui legit Electram, & egentem mentis Orestem,
Ægisthi crimen, Tyndaridósque legis.
Nam quid de tetrico referam domitore Chimæræ,
Quem letho fallax hospita penè dedit?
Quid loquar Hermionem? quid te Schœneïa virgo,
Téque Mycenæo Phœbas amata duci?
Quid Danaën, Danaïque nurus, matremque Lyæi,
Hæmonáque, & noctes quæ coïere duas?
Quid generũ Peliæ? quid Thesea? quí dve Pelasgûm
Iliacam tetigit qui rate primus humum?
Huc Iole, Pyrrhíque parens, huc Herculis uxor,
Huc accedat Hylas, Iliadésque puer.
Tempore deficiar, tragicos si persequar ignes:
Vixque meus capiet nomina nuda liber.
Est & in obscenos deflexa tragœdia risus:
Multáque præteriti verba pudoris habet.
Nec nocet auctori, mollem qui fecit Achillem:
Infregisse suis fortia facta modis.
Iunxit Aristides Milesia crimina secum:
Pulsus Aristides nec tamen urbe sua est.
Nec qui descripsit corrumpi semina matrum,
Eubius impuræ conditor historiæ.

c qui composuit nuper Sybaritida fugit:
Nec qui concubitus non tacuere suos.
tque ea doctorum monumentis mista virorum:
Muneribusque ducum publica facta patent.
've peregrinis tantùm defendar ab armis:
Et Romanus habet multa jocosa liber.
tque suo Martem cecinit gravis Ennius ore:
Ennius ingenio maximus, arte rudis:
plicat ut caussas rapidi Lucretius ignis:
Caussarúmque triplex vaticinator opus:
sua lascivo cantata est sæpè Catullo
Fœmina: cui falsum Lesbia nomen erat:
ec contentus ea multos vulgavit amores:
In quibus ipse suum fassus adulterium est.
r fuit exigui, similísque licentia Calvi:
Detexit variis qui sua facta modis,
uid referã Ticidæ? quid Memmî carmẽ? apud quos
Rebus adest nomen, nominibusque pudor.
nna quoque his comes est: Cinnaq; procacior Anser
Et leve Cornificî, parque Catonis opus.
quorum libris modò dissimulata per illos
Nomine nunc legitur dicta Metelle tuo.
quoque Phasiacas Argon qui duxit in undas,
Non potuit Veneris furta tacere suæ.
c minus Hortensî, nec sunt minus improba Servî
Carmina: quis dubitet nomina tanta sequi?
rtit Aristidem Sisenna: nec obfuit illi
Historiæ turpes inseruisse jocos:
n fuit opprobrio celebrasse Lycorida Gallo:
Sed linguam nimio non tenuisse mero.

Credere juranti durum putat esse Tibullus,
Hoc etiam de se quod neget illa viro.
Fallere custodem demum docuisse fatetur:
Séque sua miserum nunc ait arte premi.
Sæpe velut gemmam dominæ signumque proba
Per caussam meminit se tetigisse manum:
Utque refert, digitis sæpè est nutúque locutus:
Et tacitam mensæ duxit in orbe notam:
Et quibus è succis abeat de corpore livor,
Impresso fieri qui solet ore docet.
Denique ab incauto nimium petit illa marito:
Se quoque uti servet: peccet ut illa minus.
Scit cui latretur, cùm solus obambulet ipse;
Cui toties clausas excreet ante fores.
Multáque dat furti talis præcepta: docétque
Qua nuptæ possint fallere ab arte viros.
Nec fuit hoc illi fraudi: legitúrque Tibullus:
Et placet: & jam te principe notus erat.
Invenies eadem blandi præcepta Propertî:
Districtus minima nec tamen ille nota est.
His ego successi: quoniam præstantia candor
Nomina vivorum dissimulare jubet.
Non timui, fateor, ne qua tot iere carinæ:
Naufraga servatis omnibus una foret.
Sunt aliis scriptæ, quibus alea luditur, artes:
Hæc est ad vestros non leve crimen avos.
Quid valeant tali, quo possis plurima jactu
Figere: damnosos effugiásque canes.
Tessera quos habeat numeros: distante vocato:
Mittere quo deceat, quo dare missa modo:

Discolor ut recto grassetur limite miles:
Cum medius gemino calculus hoste perit.
Ut mage velle sequi sciat: & revocare priorem;
Nec tuto fugiens incomitatus eat.
Parva sedet ternis instructa tabella lapillis:
In qua vicisse est continuasse suos.
Quique alii lusus (neq; enim nunc persequar omnes)
Perdere rem caram tempora nostra solent.
Ecce canit formas alius, jactúsque pilarum:
Hic artem nandi præcipit: ille trochi.
Composita est aliis fuscandi cura coloris:
Hic epulis leges, hospitióque dedit.
Alter humum, de qua fingantur pocula, monstrat:
Quæque docet liquido testa sit apta mero.
Talia luduntur fumoso mense Decembri,
Quæ jam non ulli composuisse nocet.
His ego deceptus non tristia carmina feci:
Sed tristis nostros pœna secuta jocos.
Denique non video tot de scribentibus unum,
Quem sua perdiderit Musa, repertus ego.
Quid si scripsissem mimos obscena jocantes?
Qui semper juncti crimen amoris habent:
In quibus assiduè cultus procedit adulter:
Verbáque dat stulto callida nupta viro,
Nubilis hos virgo, matronáque, virque, puérque
Spectat: & ex magna parte Senatus adest.
Nec satis incestis temerari vocibus aures:
Assuescunt oculi multa pudenda pati.
Cúmque fefellit amans aliqua novitate maritum:
Plauditur, & magno palma favore datur.

Quodque

Quodque minus prodest, pœna est lucrosa poëtæ,
Tantáque non parvo crimina prætor emit.
Inspice ludorum sumptus Auguste tuorum,
Empta tibi magno talia multa leges
Hæc tu spectasti, spectandáque sæpè dedisti:
Maiestas adeò comis ubique tua est.
Luminibúsque tuis, totus quibus utitur orbis,
Scenica vidisti lætus adulteria.
Scribere si fas est imitantes turpia mimos:
Materiæ minor est debita pœna meæ.
An genus hoc scripti faciunt sua pulpita tutum?
Quódque licet mimis, scena licere dedit.
Et mea sunt populo saltata poëmata sæpè:
Sæpè oculos etiam detinuere tuos.
Scilicet in domibus vestris ut prisca virorum
Artifici fulgent corpora picta manu:
Sic quæ concubitus varios, Venerísque figuras
Exprimat: est áliquo parva tabella loco.
Utque solet vultu fassus Telamonius iram:
Inque oculis facinus barbara mater habet:
Sic madidos siccat digitis Venus uda capillos:
Et modo maternis tecta videtur aquis.
Bella sonant alii telis instructa cruentis:
Parsque tui generis, pars tua facta canit.
Invida me spatio natura coërcuit arcto:
Ingenio vires exiguásque dedit.
Et tamen ille tuæ felix Æneidos auctor
Contulit in Tyrios arma, virúmque toros:
Nec legitur pars ulla magis de corpore toto:
Quàm non legitimo fœdere junctus amor.

Phy-

Phyllidis hic idem, teneræque Amaryllidis ignes
Bucolicis juvenis luserat antè modis.
Nos quoque jam pridem scripto peccavimus isto:
Supplicium patitur non nova culpa novum.
Carmináque ediderani: cum te delicta notantem
Præterii toties irrequietus eques.
Ergo quæ juveni mihi non nocitura putavi
Scripta parum prudens: nunc nocuere seni.
Sera redundavit veteris vindicta libelli:
Distat & à meriti tempore pœna sui.
Ne tamen omne meum credas opus esse remissum:
Sæpè dedi nostræ grandia vela rati.
Sex ego Fastorum scripsi, totidémque libellos:
Cumque suo finem mense volumen habet.
Idque tuo nuper scriptum sub nomine Cæsar,
Et tibi sacratum, sors mea rupit opus.
Et dedimus tragicis scriptum regale cothurnis:
Quæque gravis debet verba cothurnus habet.
Dictáque sunt nobis, quamvis manus ultima cœpto
Defuit: in facies corpora versa novas.
Atque utinam revoces animum paulisper ab ira:
Et vacuo jubeas hinc tibi pauca legi:
Pauca quibus prima surgens ab origine mundi
In tua deduxi tempora Cæsar opus.
Adspiceres quantum dederis mihi pectoris ipse:
Quoque favore animi téque tuósque canam.
Non ego mordaci distrinxi carmine quemquam:
Nec meus ullius crimina versus habet.
Candidus à salibus suffusis felle refugi:
Nulla venenato littera mista joco est.

Inter tot pop
Quem m
Non igitur
Auguror
Nec mihi c
Gratia c
His precor,
O pater,
Non ut in
Cùm lon
Tutius exsili
Ut par d

Liber lectorem alloquitur.

MIssus
D
Néve refor
Nullus in
Nec domini
Infelix ul
Id quoque q
Heu nim
Inspice quic
Carmine
Claudaquo
Vel pedis
Quòd nequ
Erubui

ER I
Quòd habet m
e poët
casu non di
para t
non grave, q
hospe
lingua titu
ix fu
quod non tr
ere po
quar: quā
sus a
T hæc sunt fo
a nom
qui Pallad
parv
porta est
n c
ideo fulg
que
mus est
que na
um, non
hic f
latur ja
op
ruit do
per
n qu
cis

t maculosa lituras:
poëta suum.
n dicta Latinè:
ra terra fuit.
e, quà sit eundum:
ospes in urbe liber.
titubante locutus:
ix fuit unus iter.
n tribuere poëtæ,
re posse tua.
quāvis terráque, marique
us ab orbe pedem.
nt fora Cæsaris, inquit:
nomen habet.
allada servat, & ignem:
parva Numa.
e est, ait, ista Palatî:
n condita Roma loco est.
fulgentibus armis
que digna deo.
est: quod ut esse putarem,
na corona dabat.
, non fallimur, inquam:
ic Jovis esse domum.
janua lauro?
opaca comas?
domus ista triumphos?
er amato deo?
uòd facit omnia festa?
cis an ista nota est?

Inter tot populi, tot scripti millia nostri
Quem mea Calliope læserit, unus ero.
Non igitur nostris ullum gaudere Quiritem
Auguror, at multos indoluisse, malis.
Nec mihi credibile est quemquam insultare jacenti,
Gratia candori si qua relata meo est.
His precor, atque aliis possint tua numina flecti
O pater, ô patriæ cura, salúsque tua.
Non ut in Ausoniam redeam : nisi forsitan olim,
Cùm longo pœnæ tempore victus eris:
Tutius exsilium, paulóque quietius oro:
Ut par delicto sit mea pœna suo.

TRISTIVM LIBER III.

Liber lectorem alloquitur.

MIssus in hanc venio timidè liber exsulis urbem:
Da placidam fesso lector amice manum.
Néve reformida, ne sim tibi fortè pudori.
Nullus in hac charta versus amare docet.
Nec domini fortuna mei est, ut debeat illam
Infelix ullis dissimulare jocis.
Id quoque quod viridi quondam malè lusit in ævo;
Heu nimium sèro damnat & odit opus.
Inspice quid portem : nihil hîc nisi triste videbis:
Carmine temporibus conveniente suis.
Clauda quòd alterno subsidunt carmina versu:
Vel pedis hoc ratio, vel via longa facit.
Quòd neque sum cedro flavus, nec pumice lævis;
Erubui domino cultior esse meo.

Littera suffusas quòd habet maculosa lituras:
 Læsit opus lacrimis ipse poëta suum.
Si qua videbuntur casu non dicta Latinè:
 In qua scribebat, barbara terra fuit.
Dicite lectores, si non grave, quà sit eundum:
 Quásque petam sedes hospes in urbe liber.
Hæc ubi sum furtim lingua titubante locutus:
 Qui mihi monstraret vix fuit unus iter.
Dî tibi dent nostro quod non tribuere poëtæ,
 Molliter in patria vivere posse tua.
Duc age: namque sequar: quàvis terráque, marique
 Longinquo referam lassus ab orbe pedem.
Paruit: & ducens hæc sunt fora Cæsaris, inquit:
 Hæc est à sacris quæ via nomen habet.
Hic locus est Vestæ, qui Pallada servat, & ignem:
 Hæc fuit antiqui regia parva Numæ.
Inde petens dextram, porta est, ait, ista Palatî:
 Hìc Sator: hoc primùm condita Roma loco est.
Singula dum miror: video fulgentibus armis
 Conspicuos postes, tectáque digna deo.
Et Jovis hæc, dixi, domus est: quod ut esse putarem,
 Augurium menti querna corona dabat.
Cujus ut accepi dominum, non fallimur, inquam:
 Et magni verum est hanc Jovis esse domum.
Cur tamen opposita velatur janua lauro?
 Cingit & augustas arbor opaca comas?
An quia perpetuos meruit domus ista triumphos?
 An quia Leucadio semper amato deo?
Ipsáne quòd festa est? an quòd facit omnia festa?
 Quam tribuit terris, pacis an ista nota est?

Utque viret semper laurus, nec fronde caduca
Carpitur: æternum sic habet illa decus
Caussa superpositæ scripto testata coronæ
Servatos cives indicat hujus ope.
Adjice servatis unum pater optime civem:
Qui procul extremo pulsus in orbe latet.
In quo pœnarum, quas se meruisse fatetur,
Non facinus caussam, sed suus error habet.
Me miserum, vereórque locum, vereórque potentem,
Et quatitur trepido littera nostra metu.
Adspicis exsangui chartam pallere colore?
Adspicis alternos intremuisse pedes?
Quandocunque precor nostro placata parenti
Iisdem sub dominis aspiciare domus.
Inde timore pari gradibus sublimia celsis
Ducor ad intonsi candida templa dei.
Signa peregrinis ubi sunt alterna columnis
Belides, & stricto barbarus ense pater.
Quæque viri docto veteres fecere, novíque
Pectore, lecturis inspicienda patent.
Quærebam fratres exceptis scilicet illis:
Quos suus optaret non genuisse pater.
Quærentem frustra custos è sedibus illis
Præpositus sancto jussit abire loco.
Altera templa peto vicino juncta theatro:
Hæc quoque erant pedibus non adeunda meis.
Nec me, quæ doctis patuerunt prima libellis
Atria, libertas tangere passa sua est.
In genus auctoris miseri fortuna redundat:
Et patimur nati quam tulit ipse fugam.

Forsitan

Forsitan & nobis olim minùs asper, & illi
Evictus longo tempore Cæsar erit.
Dì precor: atq. adeò (neq. enim mihi turba roganda [est)
Cæsar ades voto maxime dive meo.
Interea, quoniam statio mihi publica clausa est,
Privato liceat delituisse loco.
Vos quoque, si fas est, confusa pudore repulsæ,
Sumite plebeiæ carmina nostra manus.

ELEGIA II.

Queritur se in exilium missum.

ERgo erat in fatis Scythiam quoq. visere nostris?
Quæque Lycaonio terra sub axe jacet?
Nec vos Pierides, nec stirps Latonia vestro
Docta sacerdoti turba tulistis opem.
Nec mihi quod lusi vero sine crimine prodest:
Quodque magis vita Musa jocosa mea est.
Plurima sed pelago, terrâque pericula passum
Vstus ab assiduo frigore pontus habet.
Quíque fugax rerum, securáque in otia natus
Mollis & impatiens ante laboris eram:
Vltima nunc patior: nec me mare portubus orbum
Perdere, diversæ nec potuere viæ.
Suffecitque malis animus: nam corpus ab illo
Accepit vires: vixque ferenda tulit.
Dum tamen & ventis dubius jactabar & undis,
Fallebat curas, ægráque corda labor.
Ut via finita est, & opus requievit eundi:
Et pœnæ tellus est mihi facta meæ:
Nil nisi flere libet: nec nostro parcior imber
Lumine, quam verna de nive manat aqua.

Roma domúsque subit, desideriúmque locorum,
Quidquid & amissa restat in urbe mei.
Hei mihi quòd toties nostri pulsata sepulchri
Janua, sed nullo tempore aperta fuit.
Cur ego tot gladios fugi? totiésque minata
Obruit infelix nulla procella caput?
Dî, quos experior nimium constanter iniquos:
Participes iræ, quam deus unus habet:
Exstimulate precor cessantia fata, meíque
Interitus clausas esse vetate fores.

ELEGIA III.

Ad uxorem quod æger fuerit.

HÆc mea si casu miraris epistola quare
Alterius digitis scripta sit: æger eram.
Æger in extremis ignoti partibus orbis,
Incertúsque meę penè salutis eram.
Quem mihi nunc animum dira regione jacenti
Inter Sauromatas esse, Getásque putas?
Nec cœlum patior, nec aquis assuevimus istis:
Terráque nescio quo non placet ipsa modo.
Non domus apta satis: non hîc cibus utilis ægro:
Nullus Apollinea qui levet arte malum est.
Non qui soletur, non qui labentia tardè
Tempora narrando fallat, amicus adest.
Lassus in extremis jaceo populísque, locísque:
Et subit affectu nunc mihi quidquid abest.
Omnia cùm subeant: vincis tamen omnia conjux:
Et plus in nostro pectore parte tenes.
Te loquor absentem: te vox mea nominat unam:
Nulla venit sine te nox mihi: nulla dies.

Quin

Quinetiam sic me dicunt aliena locutum:
Vt foret amentis nomen in ore tuum.
Si jam deficiam, suppressáque lingua palato
Vix instillato restituenda mero:
Nuntiet huc aliquis dominam venisse: resurgam:
Spésque tui nobis caussa vigoris erit.
Ergo ego sum vitæ dubius: tu forsitan istic
Jucundum nostri nescia tempus agis.
Non agis affirmo: liquet hoc carissima nobis,
Tempus agi sine me non nisi triste tibi.
Si tamen implevit mea sors quos debuit annos:
Et mihi vivendi tam citò finis adest.
Quantum erat ô magni perituro parcere divi:
Ut saltem patria contumularer humo.
Vel pœna in mortis tempus dilata fuisset:
Vel precepisset mors properata fugam.
Inter hanc potui nuper bene reddere vitam:
Exsul ut occiderem, nunc mihi vita data est.
Tam procul ignotis igitur moriemur in oris?
Et fient ipso tristia fata loco?
Nec mea consueto languescent corpora lecto?
Depositum nec me qui fleat, ullus erit?
Nec dominæ lacrimis in nostra cadentibus ora
Accedent animæ tempora parva meæ?
Nec mandata dabo? nec cum clamore supremo
Languentes oculos claudet amica manus?
Sed sine funeribus caput hoc, sine honore sepulchri
Indeploratum barbara terra teget?
Ecquid, ubi audieris, tota turbabere mente?
Et feries pavidâ pectora fida manu?

Ecquid in has frustrà tendens tua brachia partes
  Clamabis miseri nomen inane viri?
Parce tamen lacerare genas: nec scinde capillos:
  Non tibi nunc primum lux mea raptus ero.
Cùm patriam amisi, tunc me periisse putato:
  Et prior, & gravior mors fuit illa mihi.
Nunc, si forte potes, sed non potes, optima conjux,
  Finitis gaude tot mihi morte malis.
Quod potes, extenua forti mala corde ferendo:
  Ad mala jam pridem non rude pectus habes.
Atque utinam pereant animæ cum corpore nostræ:
  Effugiátque avidos pars mea nulla rogos.
Nam si morte carens vacuas volat altus in auras
  Spiritus, & Samii sunt rata dicta senis:
Inter Sarmaticas Romana vagabitur umbras:
  Pérque feros Manes hospita semper erit.
Ossa tamen facito parva referantur in urna:
  Sic ego non etiam mortuus exul ero.
Non vetat hoc quisquã: fratrẽ Thebana peremptũ
  Supposuit tumulo rege vetante soror.
Atque ea cum foliis, & amomi pulvere misce:
  Inque suburbano condita pone loco.
Quosque legat versus oculo properante viator,
  Grandibus in tumuli marmore cæde notis.
Hìc ego qui jaceo tenerorum lusor amorum,
  Ingenio perii Naso poëta meo.
At tibi qui transis, ne sit grave, quisquis amasti,
  Dicere: Nasonis molliter ossa cubent.
Hoc satis in tumulo est: etenim majora libelli,
  Et diuturna magis sunt monumenta mei:

Quos ego confido, quamvis nocuere, daturos
Nomen, & auctori tempora longa suo.
Tu tamen exstincto feralia munera semper,
Déque tuis lacrimis humida serta dato.
Quamvis in cinerem corpus mutaverit ignis:
Sentiet officium mœsta favilla pium.
Scribere plura libet: sed vox mihi fessa loquendo
Dictandi vires siccáque lingua negat.
Accipe supremo dictum mihi forsitan ore:
Quod, tibi qui mittit, non habet ipse; vale.

ELEGIA IV.

Ad amicum, ut magnorū virorum consuetudinem fugiat.

O Mihi care quidem semper, sed tempore duro
Cognite, res postquam procubuere meæ:
Usibus edocto si quidquam credis amico:
Vive tibi, & longè nomina magna fuge.
Vive tibi: quantúmque potes prælustria vita.
Sævum prælustri fulmen ab arce venit.
Nam quanquam soli possunt prodesse potentes:
Non prosit potius si quis obesse potest.
Effugit hibernas demissa antemna procellas:
Latáque plus parvis vela timoris habent.
Adspicis ut summa cortex levis innatat unda:
Cùm grave nexa simul retia mergat onus?
Hæc ego si monitor monitus prius ipse fuissem:
In qua debebam, forsitan urbe forem.
Dum tecum vixi, dum me levis aura ferebat:
Hęc mea per placidas cymba cucurrit aquas.
Qui cadit in plano: vix hoc tamen evenit ipsum:
Sic cadit, ut tacta surgere possit humo.

At miser Elpenor tecto delapsus ab alto
  Occurrit regi flebilis umbra suo.
Quid fuit, ut tutas agitaret Dædalus alas?
  Icarus immensas nomine signet aquas?
Nempe quòd hic altè, demissiùs ille volabat:
  Nam pennas ambo non habuere suas.
Crede mihi bene qui latuit, bene vixit: & intra
  Fortunam debet quisque manere suam.
Non foret Eumedus orbus, si filius ejus
  Stultus Achilleos non adamasset equos.
Nec natum in flamma vidisset, in arbore natas
  Cepisset genitor si Phaëthonta Merops.
Tu quoque formida nimium sublimia semper:
  Propositique precor contrahe vela tui.
Nam pede inoffenso spatium decurrere vitæ
  Dignus es: & fato candidiore frui.
Quæ pro te ut voveam miti pietate mereris,
  Hæsuráque mihi tempus in omne fide.
Vidi ego te tali vultu mea fata gementem:
  Qualem credibile est ore fuisse meo.
Nostra tuas vidi lacrimas super ora cadentes:
  Tempore quas uno fidáque verba bibi.
Nunc quoque sum notum studio defendis amic
  Et mala vix ulla parte levanda levas.
Vive sine invidia: mollésque inglorius annos
  Exige: amicitias & tibi junge pares.
Nasonísque tui, quod adhuc non exulat unum,
  Nomen ama: Scythicus cætera pontus habet.
Proxima sideribus tellus Erymanthidos Ursæ
  Me tenet, adstricto terra perusta gelu.

Bosph

osphorus & Tanais superant, Scythiaq. paludes:
Vixque satis noti nomina pauca loci.
lterius nihil est, nisi non habitabile frigus.
Heu quàm vicina est ultima terra mihi!
At longè patria est: longè charissima conjux:
Quidquid & hæc nobis post duo dulce fuit.
ic tamen hæc absunt: ut quæ contingere non est
Corpore, sint animo cuncta videnda meo.
nte oculos errat domus, urbs, & forma locorum:
Succedúntque suis singula facta locis.
onjugis ante oculos, sicut præsentis imago est:
Illa meos casus ingravat: illa levat.
ngravat hæc, quòd abest: levat hæc, quòd præstat a-
Impositúmque sibi firma tuetur onus, (morem:
os quoque pectoribus nostris hæretis amici:
Dicere quos cupio nomine quemque suo:
d timor officium cautus compescit: & ipsos
In nostro poni carmine nolle puto.
ntè volebatis, gratíque erat instar amoris:
Versibus in nostris nomina vestra legi.
uod quoniã est anceps: intra mea pectora quemque
Alloquar & nulli caussa timoris ero.
ec meus indicio latitantes versus amicos
Protrahet: occultè si quis amavit, amet.
ite tamen, quamvis longa regione remotus
Absim, vos animo semper adesse meo.
qua quisque potest oro, mala nostra levate:
Fidam projecto néve negate manum.
rospera sic vobis maneat fortuna: nec unquam
Contacti simili sorte rogetis idem.

ELE-

ELEGIA V.

Ad Carum.

VSus amicitiæ tecum mihi parvus, ut illam
Non ægrè possis dissimulare, fuit:
Ni me complexus vinclis propioribus esses,
Nave mea vento forsan eunte suo.
Ut cecidi, cunctique meam fugêre ruinam,
Versáque amicitiæ terga dedere meæ:
Ausus es igne Jovis percussum tangere corpus,
Et deploratæ limen adire domus.
Idque recens præstas, nec longo cognitus usu,
Quod veterum misero vix duo trésve mihi.
Vidi ego confusos vultus, visósque notavi:
Osque madens fletu, pallidiúsque meo:
Et lacrimas cernens in singula verba cadentes,
Ore meo lacrimas, auribus illa, bibi:
Brachiáque excepi mœsto pendentia collo:
Et singultatis oscula mista sonis.
Sum quoque Care tuis defensus viribus absens:
Scis Carum veri nominis esse loco.
Multáque præterea manifesti signa favoris
Pectoribus teneo non abitura meis.
Dî tibi posse tuos tribuant defendere semper:
Quos in materia prosperiore juves.
Si tamen interea quid in his ego perditus oris,
Quod te credibile est quærere, quæris agam:
Spe trahor exigua: quam tu mihi demere noli:
Tristia leniri numina posse dei.
Seu temere exspecto, sive hoc contingere fas est:
Tu mihi quod cupio fas precor esse proba,

uæque tibi est linguæ facundia, confer in illud:
Ut doceas votum posse valere meum.
uo quisque est major, magis est placabilis iræ:
Et faciles motus mens generosa capit.
rpora magnanimo satis est prostrare leoni:
Pugna suum finem, cùm jacet hostis, habet.
At lupus, & turpes instant morientibus ursi:
Et quæcumque minor nobilitate fera est.
ajus apud Troiam forti quid habemus Achille?
Dardanii lacrimas non tulit ille senis.
Quæ ducis Emathii fuerit clementia Phoros,
Præclaríque docent funeris exsequiæ.
Néve hominum referam flexas ad mitius iras:
Junonis gener est, qui prius hostis erat.
Denique non possum nullam sperare salutem:
Cùm non sit pœnæ caussa cruenta meæ.
on mihi quærenti pessundare cuncta, petitum
Cæsareum caput est: quod caput orbis erat.
on aliquid dixit, violentáque lingua locuta est:
Lapsáve sunt nimio verba profana mero.
scia quòd crimen viderunt lumina, plector:
Peccatúmque oculos est habuisse meos.
Non equidem totam possum defendere culpam:
Sed partem nostri criminis error habet.
es igitur superest, facturum ut molliat ipse,
Mutati pœnam conditione loci.
oc utinam nitidi solis prænuncius ortus
Afferat admisso lucifer albus equo.

ELE-

ELEGIA VI.

Ad amicum quo familiarissime usus est.

Fœdus amicitiæ non vis charissime nostræ,
Nec, si fortè velis, dissimulare potes.
Donec enim licuit, nec te mihi carior alter,
Nec tibi me tota junctior urbe fuit.
Isque erat usque adeò populo testatus, ut esset
Pene magis quam tu, quamque ego notus, am
Quique est in caris animi tibi candor amicis:
Cognitus est isti, quem colis ipse, viro.
Nil ita celabas, ut non ego conscius essem:
Pectoribúsque dabas multa tegenda meis.
Cuique ego narrabam secreti quidquid habeba
Excepto, quod me perdidit, unus eras.
Id quoque si scisses, salvo fruerere sodali:
Consilióque forem sospes amice tuo.
Sed mea me in pœnam nimirum fata trahebant:
Omne bonæ claudunt utilitatis iter.
Sive malum potui tamen hoc vitare cavendo:
Sed ratio fatum vincere nulla valet.
Tu tamen ô nobis usu junctissime longo
Pars desiderii maxima penè mei:
Sis memor: & si quas fecit tibi gratia vires:
Illas pro nobis experiare rogo.
Numinis ut læsi fiat mansuetior ira:
Mutatóque minor sit mea pœna loco.
Idque ita: si nullum scelus est in pectore nostro,
Principiúmque mei criminis error habet.
Nec breve, nec tutum est, quo sint mea, dicere, c
Lumina funesti conscia facta mali.

Mens

Mensque reformidat, veluti sua vulnera, tempus
  Illud, & admonitu fit novus ipse dolor.
Et quæcumque adeò possint afferre pudorem,
  Illa tegi cæca condita nocte, decet.
Nil igitur referam nisi me peccasse: sed illo
  Præmia peccato nulla petita mihi.
Stultitiámque meum crimen debere vocari:
  Nomina si factis reddere vera velis.
Quæ si non ita sunt: alium, quo longius absim,
  Quære suburbana hic est mihi terra locus.

Elegia VII.

Mandat epistolæ ut Perillam adeat.

VAde salutatum subitò perarata Perhillam
  Littera sermonis fida ministra mei.
Aut illam invenies dulci cum matre sedentem:
  Aut inter libros, Pieridásque suas.
Quidquid aget, cum te scierit venisse, relinquet:
  Nec mora, quid venias, quidve requiret agam.
Vivere me dices: sed sic, ut vivere nolim:
  Nec mala tam longa nostra levata mora.
Et tamen ad Musas, quamvis nocuere, reverti:
  Aptáque in alternos cogere verba pedes.
Tu quoque dic studiis communibus ecquid inhæres?
  Doctaque non patrio carmina more canis?
Nam tibi cum facie mores natura pudicos,
  Et raras dotes ingeniumque dedit.
Hoc ego Pegasidas deduxi primus ad undas:
  Ne malè fecundæ vena periret aquæ:
Primus id adspexi teneris in virginis annis:
  Utque pater natæ duxque, comésque fui.

Ergo

Ergo si remanent ignes tibi pectoris iidem:
Sola tuum vates Lesbia vincet opus.
Sed vereor, ne nunc mea te fortuna retardet,
Postque meos casus sit tibi pectus iners.
Dum licuit, tua sæpè mihi, tibi nostra legebam
Sæpè tui judex, sæpè magister eram.
Aut ego præbebam factis modò versibus aures:
Aut, ubi cessâras, caussa ruboris eram.
Forsitan exemplo, qui me læsere libelli,
Tu quoque sis pœnę facta ruina meæ.
Pone Perhilla metum: tantummodo femina nul
Néve vir à scriptis discat amare tuis.
Ergo desidiæ remove doctissima caussas:
Inque bonas artes, & tua sacra redi.
Ista decens facies longis vitiabitur annis:
Rugáque in antiqua fronte senilis erit.
Injiciétque manum formæ damnosa senectus:
Quæ strepitum passu non faciente venit.
Cúmque aliquis dicet, fuit hæc formosa, dolebis:
Et speculum mendax esse querêre tuum.
Sunt & opes modicæ, cum sis dignissima magnis:
Finge sed immensis censibus esse pares.
Nempe dat & quodcumque libet fortuna, rapit
Irus & est subitò, qui modo Crœsus erat.
Singula ne referam, nil non mortale tenemus,
Pectoris exceptis, ingeniisque bonis.
En ego cum patria caream, vobísque, domóque:
Raptáque sint, adimi quæ potuere, mihi:
Ingenio tamen ipse meo, comitórque, fruórque.
Cæsar in hoc potuit juris habere nihil.

Qui licet hanc sævo vitam mihi finiat ense:
Me tamen exstincto fama superstes erit.
Dúmque suis victrix septem de montibus orbem
Prospiciet domitum Martia Roma, legar.
Tu quoque, quam studii maneat felicior usus:
Effuge venturos qua potes usque rogos.

ELEGIA VIII

NVnc ego Triptolemi cuperē conscendere currus — Patriam & suos videre desiderat.
Misit in ignotam qui rude semen humum.
Nunc ego Medeæ vellem frenare dracones,
Quos habuit fugiens arce Corinthe tua.
Nunc ego jactandas optarem sumere pennas:
Sive tuas Perseû, Dædale sive tuas:
Vt tenera nostris cedente volatibus aura
Adspicerem patriæ dulce repentè solum:
Desertaque domus vultus, memorésque sodales,
Charáque precipuè conjugis ora mea.
Stultè quid hæc frustrà votis puerilibus optas?
Quæ non ulla tibi fértque, ferétque dies.
Si semel optandum est: Augusti numen adora:
Et quem sensisti ritè precare deum.
Ille tibi pennásque potest currúsque volucres
Tradere: det reditum: protinus ales eris.
Si precer hęc (neque enim possum majora precari)
Ne mea sint timeo vota modesta parum.
Forsitan hoc olim, cum jam satiaverit iram:
Tunc quoque sollicita mente rogandus erit.
Quod minus interea est, instar mihi muneris ampli
Ex his me jubeat quolibet ire locis.

Nec cœlum, nec aquæ faciunt, nec terra, nec au
Hei mihi perpetuus corpora languor habet.
Seu vitiant artus ægra contagia mentis:
Sive mei caussa est in regione mali.
Vt tetigi pontum, vexant insomnia, vixque
Ossa tegit macies: nec juvat ora cibus.
Quique per autumnum percussis frigore primo
Est color in foliis, quæ nova læsit hiems:
Is mea membra tenet: nec viribus allevor ullis:
Et nunquam queruli caussa doloris abest.
Nec melius valeo quam corpore, mente: sed ægr
Vtraque pars æquè: binaque damna fero.
Hæret & ante oculos veluti spectabile corpus
Adstans fortunæ forma videnda meæ.
Cúmque locos, moresq. hominum, cultúsq. sonó
Cernimus, & quid sim, quid fuerimque subit:
Tantus amor necis est, querar ut de Cæsaris ira
Quod non offensas vindicet ense suas.
At quoniam semel est odio civiliter usus:
Mutato lenior sit fuga nostra loco.

ELEGIA IX.

Hic quoq. sunt igitur Graiæ (quis crederet)
Inter inhumanæ nomina barbariæ?
Huc quoque Mileto missi venere coloni
Inque Getas Graias constituere domos.
Sed vetus huic nomen, positaque antiquius urbe,
Constat ab Absyrti cæde fuisse loco.
Nam rate, quæ cura pugnacis facta Minerva
Per non tentatas prima cucurrit aquas:

Vnde Tomos dictus

Impiæ desertum fugiens Medea parentem
  Dicitur his remos applicuisse vadis.
Quem procul ut vidit tumulo speculator ab alto,
  Hospes ait nosco Colchide vela, venit.
Dum trepidant Miniæ, dum solvitur aggere funis,
  Dum sequitur celeres anchora tracta manus:
Conscia percussit meritorum pectora Colchis,
  Ausa atque ausura multa nefanda manu.
Et quanquam superest ingens audacia menti:
  Pallor in attonita virginis ore fuit.
Ergo ubi prospexit venientia vela: tenemur:
  Et pater est aliqua fraude morandus, ait.
Dum quid agat quærit, dū versat in omnia vultus,
  Ad fratrem casu lumina flexa tulit.
Cujus ut oblata est præsentia: vicimus, inquit:
  Hic mihi morte sua causa salutis erit.
Protinus ignari nec quidquam tale timentis
  Innocuum rigido perforat ense latus:
Atque ita divellit, divulsaque membra per agros
  Dissipat, in multis invenienda locis.
Neu pater ignoret: scopulo proponit in alto
  Pallentesque manus, sanguineumque caput:
Ut genitor luctuque novo tardetur: & artus
  Dum legit exstinctos, triste retardet iter.
Inde Tomos dictus locus hic: quia fertur in illo
  Membra soror fratris consecuisse sui.

Elegia X.

Quibus cum gentibus vivat.

SI quis adhuc istic meminit Nasonis adempti:
  Et superest sine me nomen in urbe meum:

Suppositum stellis nunquam tangentibus æquor
    Me sciat in media vivere barbaria.
Sauromatę cingunt fera gens, Bessique, Getæque:
    Quàm non ingenio nomina digna meo!
Dum tamen aura tepet, medio defendimur Istro:
    Ille suis liquidus bella repellit aquis.
At cùm tristis hiems squallentia protulit ora,
    Terráque marmoreo candida facta gelu:
Dum patet & Boreas, & nix injecta sub Arcto:
    Tum patet has gentes axe tremente premi.
Nix jacet: & jactam non sol, pluviæve resolvunt;
    Indurat Boreas, perpetuámque facit.
Ergo, ubi delicuit non dum prior, altera venit:
    Et solet in multis bima manere locis.
Tantáque commoti vis est Aquilonis, ut altas
    Æquet humo turres, tectáque rapta ferat.
Pellibus, & sutis arcent mala frigora braccis:
    Oráque de toto corpore sola patent.
Sæpè sonant moti glacie pendente capilli:
    Et nitet inducto candida barba gelu:
Nudáque consistant formam servantia testæ
    Vina: nec hausta meri, sed data frusta bibunt.
Quid loquar, ut cuncti concrescunt frigore rivi?
    Déque lacu fragiles effodiuntur aquæ?
Ipse, papyrifero qui non angustior amne,
    Miscetur vasto multa per ora freto:
Cæruleos ventis latices durantibus Ister
    Congelat: & tectis in mare serpit aquis:
Quáque rates ierant, pedibus nunc itur: & undas
    Frigore concretas ungula pulsat equi:

Pérque novos pontes subter labentibus undis
Ducunt Sarmatici barbara plaustra boves.
Vix equidem credar: sed cum sint præmia falsi
Nulla: ratam debet testis habere fidem.
Vidimus ingentem glacie consistere pontum:
Lubricáque immotas testa premebat aquas.
Nec vidisse sat est: durum calcavimus æquor:
Vndáque non udo sub pede summa fuit.
Si tibi tale fretum quondam Leandre fuisset:
Non foret angustæ mors tua crimen aquæ.
Tum neque se pandi possunt delphines in auras
Tollere: conantes dura coërcet hiems.
Et quamvis Boreas jactatis insonet alis:
Fluctus in obsesso gurgite nullus erit.
Inclusæque gelu stabunt, ut marmore puppes:
Nec poterit rigidas findere remus aquas.
Vidimus in glacie pisces hærere ligatos:
Sed pars ex illis tum quoque viva fuit.
Sive igitur nimii Boreæ vis sæva marinas,
Sive redundatas flumine cogit aquas:
Protinus æquato siccis Aquilonibus Istro:
Invehitur celeri barbarus hostis equo.
Hostis equo pollens, longéque volante sagitta
Vicinam latè depopulatur humum.
Diffugiunt alii: nullísque tuentibus agros,
Incustoditæ diripiuntur opes.
Ruris opes parvæ, pecus, & stridentia plaustra:
Et quas divitias incola pauper habet.
Pars agitur vinctis post tergum capta lacertis,
Respiciens frustra rura, laremque suum.

Pars cadit hamatis miserè confixa sagittis:
Nam volucri ferro tinctile virus inest.
Quæ nequeunt secum ferre: aut abducere perdunt:
Et cremat insontes hostica flamma casas.
Tum quoque, cùm pax est, trepidant formidine belli:
Nec quisquam presso vomere sulcat humum.
Aut videt, aut metuit locus hic, quem non videt, hostem:
Cessat iners rigidè terra relicta situ.
Non hic pampinea dulcis latet uva sub umbra:
Nec cumulant altos fervida musta lacus.
Poma negat regio: nec haberet Acontius, in quo
Scriberet hic dominæ verba legenda suæ.
Adspiceres nudos sine fronde, sine arbore campos:
Heu loca felici non adeunda viro.
Ergo tam latè pateat cùm maximus orbis:
Hæc est in pœnas terra reperta meas.

ELEGIA XI.

Invehitur in maledicum

SI quis es, insultes qui casibus improbe nostris,
Meque reum dempto fine cruentus agas:
Natus es è scopulis, nutritus lacte ferino:
Et dicam silices pectus habere tuum.
Quis gradus ulterior, quò se tua porrigat ira,
Restat? quídve meis cernis abesse malis?
Barbara me tellus, & inhospita litora ponti,
Cumque truci Borea Mænalis ursa videt.
Nulla mihi cum gente fera commercia linguę:
Omnia solliciti sunt loca plena metus:
Utque fugax avidis cervus deprehensus ab ursis:
Cinctave montanis ut pavet agna lupis:

Sic ego belligeris à gentibus undique ſeptus
Terreor, hoſte meum penè premente latus.
Utque ſit exiguum penè, quòd conjuge cara,
Quòd patria careo, pignoribúſque meis:
Ut mala nulla feram, niſi nudam Cæſaris iram:
Nuda parum nobis Cæſaris ira mali eſt?
Et tamen eſt aliquis, qui vulnera cruda retractet:
Solvat & in mores ora diſerta meos.
In cauſſa facili cuivis licet eſſe diſerto:
Et minimæ vires frangere quaſſa valent.
Subruere eſt arces, & ſtantia mœnia virtus:
Quamlibet ignavi præcipitata premunt.
Non ſum, qui fueram: quid inanem proteris umbrã?
Quid cinerem ſaxis buſtáque noſtra petis?
Hector erat tunc cùm bello certabat: & idem
Tractus ab Hæmonio non erat Hector equo.
Me quoque, quem nôras olim, non eſſe memento:
Ex illo ſuperant hæc ſimulacra viro.
Quid ſimulacra ferox dictis inceſſis amaris?
Parce precor manes ſollicitare meos.
Omnia vera puta mea crimina: nil ſit in illis
Quod magis errorem quàm ſcelus eſſe putes.
Pendimus en profugi (ſatia tua pectora) pœnas
Exſilioque graves, exſiliique loco.
Carnifici mea flenda poteſt fortuna videri:
Te tamen eſt uno judice merſa parum.
Sævior es triſti Buſiride, ſævior illo
Qui falſum lento torruit igne bovem:
Quique bovem Siculo fertur donaſſe tyranno,
Et dictis artes conciliaſſe ſuas.

Munere in hoc usus rex est, sed imagine major:
  Nec sola est operis forma probanda mei.
Adspicis à dextra latus hoc adapertile tauri?
  Hac tibi, quem perdis, conjiciendus erit.
Protinus inclusum lentis carbonibus ure:
  Mugiet: & veri vox erit illa bovis.
Pro quibus inventis, & munus munere penses:
  Da precor ingenio præmia digna meo.
Dixerat: at Phalaris, pœnæ mirande repertor,
  Ipse tuum præsens imbue dixit opus.
Nec mora: monstratis crudeliter ignibus ustus
  Exhibuit geminos ore gemente sonos.
Quid mihi cum Siculis? inter Scythicósque, Getásq.
  Ad te (quisquis is es) nostra querela redit.
Vtque sitim nostro possis explere cruore:
  Quantáque vis, avido gaudia corde feras.
Tot mala sum fugiens tellure, tot æquore passus:
  Te quoque ut auditis posse dolere putem.
Crede mihi si sit nobis collatus Vlysses:
  Neptunique minor, quàm Iovis ira fuit.
Ergo quicumque es, rescindere crimina noli:
  Déque gravi duras vulnere tolle manus:
Vtque mea famam tenuent oblivia culpæ:
  Facta cicatricem ducere nostra sine.
Humanæque memor sortis, quæ tollit eosdem,
  Et premit: incertas ipse verere vices.
Et quoniam, fieri quod nunquam posse putavi,
  Est tibi de rebus maxima cura meis.
Non est quod timeas: fortuna miserrima nostra est:
  Omne trahit secum Cæsaris ira malum.

Quod magis ut liqueat, néve hoc ego fingere credar:
Ipse velim pœnas experiare meas.

ELEGIA XII.

Rogat mitiorem exsilii locum.

FRigora jam Zephyri minuunt: annóque peracto,
Longior antiquis visa Meotis hiems:
Impositámque sibi qui non bene pertulit Hellen:
Tempora nocturnis æqua diurna facit.
Jam violas puerique legunt, hilarésque puellæ,
Ruráque quæ nullo nata serente ferunt:
Prataque pubescunt variorum flore colorum:
Indocilique loquax gutture vernat avis:
Utque malæ crimen matris deponat hirundo,
Sub trabibus cunas tectáque parva facit:
Herbáque, quæ latuit Cerealibus obruta sulcis:
Exserit è tepida molle cacumen humo:
Quóque loco est vitis, de palmite gemma movetur:
Nam procul a Getico litore vitis abest:
Quóque loco est arbor, turgescit in arbore ramus:
Nam procul à Geticis finibus arbor abest.
Otia nunc istic: junctísque ex ordine ludis
Cedunt verbosi garrula bella fori.
Usus equo nunc est: levibus nunc luditur armis:
Nunc pila, nunc celeri vertitur orbe trochus.
Nunc, ubi perfusa est oleo labente juventus:
Defessos artus virgine tingit aqua.
Scena viget: studiisque favor distantibus ardet:
Cúmque tribus resonant terna theatra foris.
O quater, ô quoties non est numerare beatum,
Non interdicta cui licet urbe frui!

At

At mihi sentitur nix verno sole soluta:
Quæque lacu duro non fodiantur aquæ.
Nec mare concrescit glacie: nec, ut ante, per Istrum
Stridula Sauromates plaustra bubulcus agit.
Si tamen incipiunt aliquæ huc adnare carinæ:
Hospitáque in ponti litore puppis adest:
Sedulus occurram nautæ: dictaque salute
Quid veniat quæram, quisve, quibusque locis.
Ille quidem mirum, nisi de regione propinqua:
Non nisi vicinas tutus araret aquas.
Rarus ab Italia tantum mare navita transit:
Litora rarus in hæc portubus orba venit.
Sive tamen Græca scierit, sive ille Latina
Voce loqui: certè gratior usus erit.
Fas quoque ab ore freti, longèque Propontidos undis
Huc aliquem certo vela dedisse noto.
Quisquis is est, memori rumorem voce referre,
Et fieri famæ parsque gradusque potest.
Is precor auditos possit narrare triumphos
Cæsaris, & Latio reddita vota Jovi:
Teque rebellatrix tandem Germania magni
Triste caput pedibus supposuisse ducis.
Hæc mihi qui referet, quæ non vidisse dolebo:
Ille meæ domui protinus hospes erit.
Hei mihi jamne domus Scythico Nasonis in orbe
Iamque suum mihi dat pro lare pœna locum?
Di facite, ut Cæsar non hoc penetrale, domúmque,
Hospitium pœnæ sed velit esse meæ.

ELEGI

ELEGIA XIII.

In natalem suum.

ECce supervacuus (quid enim fuit utile nasci?)
Ad sua natalis tempora noster adest.
ure quid ad miseros veniebas exsulis annos?
Debueras illis imposuisse modum.
tibi cura mei, vel si pudor ullus adesset:
Non ultra patriam me sequerere meam.
uóque loco primum tibi sum male cognitus infans,
Illo tentasses ultimus esse mihi:
que relinquendo, quod idem fecere sodales,
Tu quoque dixisses tristis in urbe vale.
Quid tibi cum ponto? num te quoque Cæsaris ira
Extremam gelidi misit in orbis humum?
ilicet exspectas solitum tibi moris honorem?
Pendeat ex humeris vestis ut alba meis?
umida cingatur florentibus ara coronis?
Micaque sollenni thuris in igne sonet?
ibáque dem pro te genitale notantia tempus?
Concipiámque bonas ore favente preces?
on ita sum positus: nec sunt ea tempora nobis:
Adventu possim lætus ut esse tuo.
uneris ara mihi ferali cincta cupressu
Convenit: & structis flamma parata rogis.
Nec dare thura libet nil exorantia divos:
In tantis subeunt nec bona verba malis.
i tamen est aliquid nobis hac luce petendum:
In loca ne redeas ampliùs ista precor:
Dum me terrarum pars penè novissima ponti
Euxinus falso nomine dictus habet.

ELEGIA

ELEGIA XIIII.

Ad amicum, ut librum tueatur.

CVltor & antistes doctorum sancte virorum,
Quid facis ingenio semper amice meo?
Ecquid ut incolumem quondam celebrare solebas,
Nunc quoque, ne videar totus abesse, caves?
Suscipis, exceptis ecquid mea carmina solis
Artibus, artifici quæ nocuere suo?
Immo ita fac quæso vatum studiose novorum,
Quáque potes retine nomen in urbe meum.
Est fuga dicta mihi, non est fuga dicta libellis:
Qui domini pœnam non meruere sui.
Sæpe per externas profugus pater exsulat oras:
Vrbe tamen natis exsulis esse licet.
Palladis exemplo, de me sine matre creata
Carmina sunt: stirps hæc, progeniésque mea:
Hanc tibi cõmendo: quæ quò magis orba parente est,
Hoc tibi tutori sarcina major erit.
Tres mihi sunt nati contagia nostra secuti:
Cætera fac curæ sit tibi turba palam.
Sunt quoque mutatæ ter quinque volumina formæ,
Carmina de domini funere rapta sui.
Illud opus potuit, si non prius ipse perissem,
Certius à summa nomen habere manu.
Nunc incorrectum populi pervenit in ora:
In populi quidquam si tamen ore meum est.
Hoc quoque nescio quid nostris appone libellis:
Diverso missum quod tibi ab orbe venit.
Quod quicumque leget, si quis leget, æstimet antè
Compositum quo sit tempore, quoque loco.

Æquus erit scriptis: quorum cognoverit esse
Exsilium tempus, barbariémque locum.
Inque tot adversis carmen mirabitur ullum
Ducere me tristi sustinuisse manu.
Ingenium fregere meum mala: cujus & ante
Fons infœcundus, parváque vena fuit.
Sed quæcumque fuit, nullo exercente resugit:
Et longo periit arida facta situ.
Non hic librorum, per quos inviter, alarque,
Copia: pro libris arcus, & arma sonant.
Nullus in hac terra, recitem si carmina, cujus
Intellecturis auribus utar, adest.
Nec quò secedam locus est: custodia muri
Summovet infestos clausáque porta Getas.
Sæpè aliquod quæro verbum, noménque, locúmque:
Nec quisquam est, à quo certior esse queam.
Dicere sæpè aliquid conanti, turpe fateri,
Verba mihi desunt: dedidicique loqui.
Threïcio Sythicóque ferè circumsonor ore:
Et videor Geticis scribere posse modis.
Crede mihi, timeo, ne sint immista Latinis,
Inque meis scriptis Pontica verba legas.
Qualemcumque legas, venia dignare libellum:
Sortis & excusa conditione meæ.

TRISTI-

TRISTIVM

LIBER IIII.

ELEGIA I.

Excusat libros, si quid vitii habeant

SI qua meis fuerint, ut erunt, vitiosa libellis,
Excusata suo tempore lector habe.
Exsul eram: requiésque mihi non fama petit
Mens intenta suis ne foret usque malis.
Hoc est cur cantet vinctus quoque compede fo
Indocili numero cùm grave mollit opus.
Cantat & innitens limosæ pronus arenę
Adversa tardam qui trahit amne ratem.
Quique refert pariter lentos ad pectora remos:
In numerum pulsa brachia versat aqua.
Fessus ut incubuit baculo, saxóque resedit
Pastor: arundineo carmine mulcet oves.
Cantantis pariter, pariter data pensa trahentis
Fallitur ancillæ decipiturque labor.
Fertur & abducta Briseïde tristis Achilles
Æmonia curas attenuasse lyra.
Cùm traheret silvas Orpheus, & dura canend
Saxa bis amissa conjuge mæstus erat.
Me quoq. Musa levat Ponti loca jussa pete
Sola comes nostræ perstitit illa fugæ:
Sola nec insidias inter, nec militis ensem,
Nec mare, nec ventos, barbariamque timet.
Scit quoque, cùm perii, quis me deceperit erro
Et culpam in facto non scelus esse meo.

Scilicet hoc ipso nunc æqua quod obfuit ante:
Cùm mecum juncti criminis acta rea est.
Non equidem vellem, quoniam nocitura fuerunt,
Pieridum sacris imposuisse manum.
Sed nunc quid faciam? vis me tenet ipsa sacrorum:
Et carmen demens carmine læsus amo.
Sic nova Dulichio lotos gustata palato,
Illo quo nocuit, grata sapore fuit.
Sentit amans sua damna fere: tamen hæret in illis
Materiam culpæ prosequiturque suæ.
Nos quoque delectant, quamvis nocuere, libelli:
Quodque mihi telum vulnera fecit, amo.
Forsitan hoc studium possit furor esse videri:
Sed quiddam furor hic utilitatis habet.
Semper in obtutu mentem vetat esse malorum:
Præsentis casus immemoremque facit.
Utque suum Bacche non sentit saucia vulnus:
Dum stupet Idæis exululata jugis:
Sic, ubi mota calent sacro mea pectora Thyrso:
Altior humano spiritus ille malo est.
Ille nec exsilium, Scythici nec litora ponti,
Ille nec iratos sentit habere deos.
Utque soporiferæ biberem si pocula Lethes:
Temporis adversi sic mihi sensus abest.
Jure deas igitur veneror mala nostra levantes,
Sollicitas comites ex Helicone fugæ:
Et partim pelago, partim vestigia terra,
Vel rate dignatas, vel pede nostra sequi.
Sint precor hæ saltem faciles mihi: namque deorum
Cæsare cum magno cætera turba facit.

Meque

Méque tot adversis cumulat, quot litus arenas,
Quótque fretum pisces, ováque piscis habet.
Vere prius flores, æstu numerabis aristas:
Poma per autumnum, frigoribúsque nives:
Quam mala, quæ patior toto jactatus in orbe:
Dum miser Euxini litora sæva peto.
Nec tamen, ut veni, levior fortuna malorum est:
Huc quoque sunt nostras fata secuta vias.
Hîc quoque cognosco natalis stamina nostri:
Stamina de nigro vellere facta mihi.
Utque neque insidias, capitísque pericula narrem,
Vera quidem vidi, sed graviora fide.
Vivere quam miserum est, inter Bessósque, Getas
Illum, qui populi semper in ore fuit.
Quàm miserum est, porta vitam, muróque tueri,
Vixque sui tutum viribus esse loci.
Aspera militiæ juvenis certamina fugi:
Nec nisi lusurâ movimus arma manu.
Nunc senior gladióque latus, scutoque sinistram,
Canitiem galeæ subjicióque meam.
Nam dedit è specula custos ubi signa tumultus,
Induimus trepida protinus arma manu.
Hostis habens arcus imbutáque tela veneno,
Sævus anhelanti mœnia lustrat equo.
Utque rapax pecudem, quæ se non texit ovili,
Per sata, per silvas fertque refertque lupus:
Sic, si quem non dum portarum sede receptum
Barbarus in campis repperit hostis: habet.
Aut sequitur captus, conjectáque vincula collo
Accipit: aut telo virus habente perit.

Hic ego ſollicitæ jaceo novus incola ſedis.
Heu nimium fati tempora lenta mei!
Et tamen ad numeros antiquáque ſacra reverti
Suſtinet in tantis hoſpita Muſa malis.
Sed neq. cui referam quiſquā eſt mea carmina, nec
Auribus accipiat verba Latina ſuis. (qui
Ipſe mihi (quid enim faciam?) ſcriboque, legóque:
Tutáque judicio littera noſtra ſuo eſt.
Sæpe tamen dixi, cui nunc hæc cura laborat?
An mea Sauromatæ ſcripta Getæque legent?
Sæpe etiam lacbrimæ ſunt me ſcribente profuſæ:
Humidáque eſt fletu littera facta meo.
Córque vetuſta meum, tanquam mea vulnera, novit:
Inque ſinum mæſtæ labitur imber aquæ.
Dum vice mutata qui ſim, fuerímque recordor:
Et tulerit me quò caſus, & unde ſubit,
Sæpe manus demens ſtudiis irata, ſibique
Miſit in arſuros carmina noſtra rogos.
Atque ea de multis, quoniam non multa ſuperſunt:
Cum venia facito, quiſquis es, iſta legas.
Tu quoq. non melius, quā ſunt mea tempora, carmen
Interdicta mihi conſule Roma boni.

ELEGIA II.

Dolet non interesse triumpho, devicta Germania

IAm fera Cæſaribus Germania, totus ut orbis,
Victa poteſt flexo ſuccubuiſſe genu.
Altáque velantur fortaſſe palatia ſertis:
Thuráque in igne ſonant, inficiúntque diem:
Candidáque adducta collum percuſſa ſecuri
Victima purpureo ſanguine tingit humum:

Donáque amicorum templis promissa deorum
Reddere victores Cæsar uterque parant:
Et qui Cæsareo juvenes sub nomine crescunt:
Perpetuò terras ut regat ista domus.
Cúmque bonis nuribus, pro sospite Livia nato
Munera dat meritis, sæpe datura, deis:
Et pariter matres, & quæ sine crimine castos
Perpetua servant virginitate focos.
Plebs pia, cúmque pia lætatur plebe Senatus:
Parváque cujus eram pars ego nuper, eques.
Nos procul expulsos communia gaudia fallunt:
Famáque tam longè non nisi parva venit.
Ergo omnis populus poterit spectare triumphos:
Cúmque ducum titulis oppida capta leget:
Vinclaque captiva reges cervice gerentes
Ante coronatos ire videbit equos:
Et cernet vultus aliis pro tempore versos:
Terribiles aliis immemorésque sui.
Quorum pars caussas, & res, & nomina quæret:
Pars referet quamvis noverit illa parum.
Hic, qui Sidonio fulget sublimis in ostro:
Dux fuerat belli: proximus ille duci.
Hic, qui nunc in humo lumen miserabile fixit,
Non isto vultu, cùm tulit arma, fuit:
Ille ferox & adhuc oculis hostilibus ardens,
Hortator pugnæ consiliúmque fuit.
Perfidus hic nostros inclusit fraude locorum:
Squalida prolixis qui tegit ora comis.
Illo, qui sequitur, dicunt mactata ministro
Sæpe recusanti corpora capta deo.

Hic lacus, hi montes, hæc tot castella, tot amnes,
Plena feræ cædis, plena cruoris erant.
Drusus in his meruit quondam cognomina terris:
Quæ bona progenies digna parente fuit.
Cornibus hic fractis viridi malè tectus ab ulva,
Decolor ipse suo sanguine Rhenus erat.
Crinibus en etiam fertur Germania passis:
Et ducis invicti sub pede mæsta sedet:
Colláque Romanæ præbens animosa securi
Vincula fert illa, qua tulit arma, manu.
Hos super in curru Cæsar victore vehêris
Purpureus populi ritè per ora tui:
Quáque ibis manibus circumplaudêre tuorum
Undique jactato flore tegente vias.
Tempora Phœbea lauro cingentur: ióque
Miles io magna voce triumphe canet.
Ipse sono plausúque simul fremitúque calentes
Quadrijugos cernes sæpe resistere equos:
Inde petes arcem, & delubra faventia votis:
Et dabitur meritò laurea vota Jovi.
Hæc ego summotus qua possum mente videbo:
Erepti nobis jus habet illa loci.
Illa per immensas spatiatur libera terras:
In cœlum celeri pervenit illa fuga:
Illa meos oculos mediam deducit in urbem:
Immunes tanti nec sinit esse boni.
Inveniétque animus, quà currus spectet eburnos:
Sic certè in patria per breve tempus ero.
Vera tamen capiet populus spectacula felix:
Lætáque erit præsens cum duce turba suo.

At mihi fingenti tantùm longéque remoto
   Auribus hic fructus percipiendus erit.
Atque procul Latio diversum missus in orbem,
   Qui narret cupido, vix erit, ista mihi.
Is quoq. jam serum referet veteremque triumphũ
   Quo tamen audiero tempore, lætus ero.
Illa dies veniet, mea qua lugubria ponam:
   Caussáque privata publica major erit.

Elegia III.

Alloquitur utramque ursam.

MAgna minórq. feræ, quarũ regis altera Gr...
   Altera Sidonias, vtraq. sicca, rates. (...
Omnia cùm summo posita videatis in axe,
   Et maris occiduas non subeatis aquas,
Ætheream q. suis cingens amplexibus arcem:
   Vester ab intactâ circulus exstet humo:
Adspicite illa precor: quæ non bene mœnia quond...
   Dicitur Iliades transiliisse Remus:
Inque meam nitidos dominam convertite vultus,
   Sitque memor nostri nécne referte mihi.
Hei mihi cur nimium? quæ sunt manifesta requir...
   Cur labat ambiguo spes mea mista metu?
Crede quod est, & vis: ac desine tuta vereri:
   Déque fide certâ sit tibi certa fides.
Quódque polo fixæ nequeunt tibi dicere flammæ,
   Non mentitura tu tibi voce refer:
Esse tui memorem, de qua tibi maxima cura est:
   Quódque potest, secum nomen habere tuum.
Vultibus illa tuis tanquam præsentibus hæret:
   Téque remota procul, si modo vivit, amat.

Ecq...

Ecquid ut incubuit justo mens ægra dolori,
Lenis ab indomito pectore somnus abit?
Tunc subeunt curæ, dum te lectúsque locúsque
Tangit? & oblitam non sinit esse mei?
Et veniunt æstus, & nox immensa videtur?
Fessáque jactati corporis ossa dolent?
Non equidem dubito, quin hæc & cætera fiant:
Detque tuus mœsti signa doloris amor.
Nec cruciere minus quã cùm Thebana peremptum
Hectora Thessalico vidit ab axe rapi.
Quid tamen ipse precer dubito: nec dicere possum,
Affectum quem te mentis habere velim.
Tristis es: indignor, quòd sim tibi caussa doloris:
Non es, ut amisso conjuge digna fores.
Tu verò tua damna dole mitissima conjux:
Tempus & à nostris exige triste malis:
Fleque meos casus, est quadam flere voluptas:
Expletur lacrimis, egeriturque dolor.
Atque utinam lugenda tibi non vita, sed esset
Mors mea: morte fores sola relicta mea:
Spiritus hic per te patrias exisset in auras:
Sparsissent lacrimę corpora nostra piæ:
Supremoque die notum spectantia cœlum
Texissent digiti lumina nostra tui:
Et cinis in tumulo positus jacuisset avito:
Tactáque nascenti corpus haberet humus.
Denique dum vixi sine crimine, mortuus essem.
Nunc mea supplicio vita pudenda suo est.
Me miserum, tu si cùm diceris exsulis uxor,
Avertis vultus, & subit ora rubor.

Me miserum, si turpe putas mihi nupta videri;
Me miserum, si te iam pudet esse meam.
Tempus ubi est illud, quo te jactare solebas
Conjuge? nec nomen dissimulare viri?
Tempus ubi est, quo te (nisi non vis illa referri:)
Et dici memini iuvit & esse meam?
Utque proba dignum est, omni tibi dote placebam
Addebat veris multa faventis amor.
Nec quem praeferres, ita res tibi magna videbar:
Quémve tuum malles esse, vir alter erat.
Nunc quoque ne pudeat, quòd sis mihi nupta: tuus
Non debet dolor hinc, debet abesse pudor.
Cùm cecidit Capaneus subito temerarius ictu:
Non legis Euadnen erubuisse viro.
Nec, quia rex mundi compescuit ignibus ignes;
Ipse suis Phaëthon inficiandus erat.
Nec Semele Cadmo facta est aliena parenti:
Quòd precibus periit ambitiosa suis.
Nec tibi, quòd saevis ego sum Jovis ignibus ictus
Purpureus molli fiat in ore rubor:
Sed magis in nostri curam consurge tuendi:
Exemplúmque mihi conjugis esto bonae.
Materiámque tuis tristem virtutibus imple:
Ardua per praeceps gloria vadit iter.
Hectora quis nosset, felix si Troia fuisset?
Publica virtutis per mala facta via est.
Ars tua Tiphy jacet, si non sit in aequore fluctus:
Si valeant homines, ars tua Phoebe jacet.
Quae latet, inque bonis cessat non cognita rebus:
Apparet virtus, arguitúrque malis.

Dat tibi nostra locum tituli fortuna: capútque
Conspicuum pietas quo tua tollat, habet.
Vtere temporibus: quorum nunc munere freta es:
Et patet in laudes area lata tuas.

ELEGIA IIII.

O Qui nominibus cùm sis generosus avitis,
Exsuperas morum nobilitate genus:
Cujus inest animo patrii candoris imago:
Non careat nervis candor ut iste suis:
Cujus in ingenio est patriæ facundia linguæ:
Qua prior in Latio non fuit ulla foro:
Quod minimè volui, positis pro nomine signis,
Dictus es, ignoscas laudibus ipse tuis.
Nil ego peccavi: tua te bona cognita produnt:
Si, quod es appares, culpa soluta mea est.
Nec tamen officium nostro tibi carmine factum
Principe tam justo posse nocere puto.
Ipse pater patriæ, quid enim civilius illo?
Sustinet in nostro carmine sæpe legi:
Nec prohibere potest: quia res est publica Cæsar:
Et de communi pars quoque nostra bono est.
Juppiter ingeniis præbet sua numina vatum:
Séque celebrari quolibet ore sinit.
Caussa tuo exemplo superorum tuta duorum est:
Quorum hic adspicitur, creditur ille deus.
Ut non debuerim, tamen hoc ego crimen habebo:
Non fuit arbitrii littera nostra tui.
Nec nova, quòd tecum loquor, est injuria nostra:
Incolumis cum quo sæpe locutus eram.
Quo vereare minus ne sim tibi crimen amicus:
Invidiam, si qua est, auctor habere potest.

Ad amicum pro cuius nomine signa ponit.

Nam tuis est primis cultus mihi semper ab annis
(Hoc saltem noli dissimulare) pater :
Ingeniúmque meum (potes hoc meminisse) proba
Plus etiam quàm me judice dignus eram.
Déque meis illo referebat versibus ore :
In quo pars magna nobilitatis erat.
Non igitur tibi nunc, quòd me domus ista recepit
Sed prius auctori sunt data verba tuo.
Nec data sunt, mihi crede, tamen : sed in omni
Ultima si demas, vita tuenda mea est. (ac
Hanc quoque, qua peri, culpam, scelus esse negab
Si tanti series sit tibi nota mali.
Aut timor aut error, nobis prius obfuit error:
At sine me fati non meminisse mei.
Néve retractando nondum coëuntia rumpe
Vulnera: vix illis proderit ipsa quies.
Ergo ut jure damus pœnas: sic abfuit omne
Peccato facinus, consiliúmque meo.
Idque deus sentit: pro quo nec lumen ademptum
Nec mihi detractas possidet alter opes.
Forsitan hanc ipsam, vivat modò, finiet olim,
Tempore cùm fuerit lenior ira, fugam.
Nunc precor hinc aliò jubeat discedere: si non
Nostra verecundo vota pudore carent.
Mitius exsilium pauloque propinquius oro :
Quique sit à sævo longius hoste, locum.
Tantáque in Augusto est clementia : si quis ab
Hac peteret pro me: forsitan ille daret.
Frigida me cohibent Euxini litora ponti:
Dictus ab antiquis Axenus ille fuit.

Nam neque jactantur moderatis æquora ventis:
Nec placidos portus hospita navis habet.
Sunt circà gentes quæ prædam sanguine quærunt:
Nec minus infida terra timetur aqua.
Illi, quos audis hominum gaudere cruore,
Penè sub ejusdem sideris igne jacent.
Nec procul à nobis locus est, ubi Taurica dira
Cæde pharetratæ spargitur ara deæ.
Hæc prius, ut memorant, non invidiosa nefandis,
Nec cupienda bonis, regna Thoantis erant.
Hîc pro supposita virgo Pelopeïa cerva
Sacra deæ coluit qualiacumque suæ
Quò postquã, dubium est pius an sceleratus, Orestes
Exactus furijs venerat ipse suis,
Et comes exemplum veri Phoceus amoris:
Qui duo corporibus, mentibus unus erant.
Protinus evincti tristem ducuntur ad aram:
Quæ stabat geminas ante cruenta fores.
Nec tamẽ hunc sua mors, nec mors sua terruit illũ:
Alter ab alterius funere mœstus erat.
Et jam constiterat stricto mucrone sacerdos:
Cinxerat & Graias barbara vitta comas:
Cum vice sermonis fratrem cognovit: & illi
Pro nece complexus Iphigeneia dedit.
Læta deæ signum crudelia sacra perosæ
Transtulit ex illis in meliora locis.
Hæc igitur regio magni penè ultima mundi,
Quam fugêre homines, dîque, propinqua mihi est.
Atque meam terram prope sunt funebria sacra:
Si modo Nasoni barbara terra sua est.

O utinam venti, quibus est ablatus Orestes,
Placato referant & mea vela deo.

Elegia V.

Ad amicum cujus nomen tacet ne noceat.

O Mihi dilectos inter sors prima sodales,
Vnica fortunis ara reperta meis:
Cujus ab alloquiis anima hæc moribunda revixit:
Vt vigil infusa Pallade flamma solet:
Qui veritus non est portus aperire fideles
Fulmine percussæ confugiûmque rati:
Cujus eram sensu non me sensurus egentem
Si Cæsar patrias eripuisset opes:
Temporis oblitum dum me rapit impetus hujus:
Excidit heu nomen quàm mihi penè tuum.
Tu tamen agnoscis: tactúsque cupidine laudis,
Ille ego sum, cuperes dicere, posse palàm.
Certè ego, si sineres, titulum tibi reddere vellem:
Et raram famę conciliare fidem
Ne noceam grato vereor tibi carmine: néve
Intempestivus nominis obstet honor.
Quod licet, & tutum est, intra tua pectora gaude:
Méque tui memorem, téque fuisse pium.
Utque facis remis ad opem luctare ferendam:
Dum veniet placido mollior aura deo:
Et tutare caput nulli servabile: si non
Qui mersit Stygia sublevet illud aqua.
Téque, quod est rarum, pręsta constanter ad omne
Indeclinatæ munus amicitiæ.
Sic tua processus habeat fortuna perennes:
Sic ope non egeas ipse, juvésque tuos.

Sic amet tua nupta virum bonitate perenni,
 Incidat & vestro rara querela toro,
Diligat & semper socius te sanguinis illo
 Quo pius affectu Castora frater amat:
Sic juvenis, similisque tibi sit natus: & illum
 Moribus agnoscat quilibet esse tuum:
Sic socerum faciat teda te nata jugali:
 Nec tardum juveni det tibi nomen avi.

ELEGIA VI.

Omnia tempore leniri sua verum, ala exasperari, eo ipso, quod diuturnitate fractus sufficeret iis ferendis.

TEmpore ruricolæ patiens fit taurus aratri:
 Præbet & incurvo colla premenda jugo.
Tempore paret equus lentis animosus habenis:
 Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore Pœnorum compescitur ira leonum:
 Nec feritas animo, quæ fuit antè, manet.
Quæque sui jussis obtemperat Inda magistri
 Bellua, servitium tempore victa subit:
Tempus, ut extentis tumeat facit uva racemis.
 Vixq. merum capiant grana, quod intus habent.
Tempus & in canas semen producit aristas:
 Et ne sint tristi poma sapore facit.
Hoc tenuat dentem terram findentis aratri:
 Hoc rigidos silices, hoc adamanta terit.
Hoc etiam sævas paulatim mitigat iras:
 Hoc minuit luctus, mœstáque corda levat.
Cuncta potest igitur tacito pede lapsa vetustas
 Præterquam curas attenuare meas.
Ut patria careo: bis frugibus area trita est:
 Dissiluit nudo pressa bis uva pede.

Non

Non quæsita tamen spatio patientia longo est:
  Mensque mali sensum nostra recentis habet.
Scilicet & veteres fugiunt juga sæpe juvenci:
  Et domitus freno sæpe repugnat equus.
Tristior est etiam præsens ærumna priore:
  Vt sit enim sibi par: crevit, & aucta mora est.
Nec tam nota mihi, quàm sunt, mala nostra fuerūt:
  Sed magis hęc, quo sunt cognitiora, gravant.
Est quoque non minimum vires afferre recentes:
  Nec præconsumptum temporis esse malis.
Fortior in fulva novus est luctator arena:
  Quàm cui sunt tarda brachia fessa mora.
Integer est melior nitidis gladiator in armis:
  Quàm cui tela suo sanguine tincta rubent.
Fert bene pręcipites navis modo facta procellas:
  Quamlibet exiguo solvitur imbre vetus.
Nos quoque quæ ferimus, tulimus patientiùs ante:
  Quæ mala sunt longa multiplicata die.
Credite, deficio, nostróque à corpore (quantum
  Auguror) accedunt tempora parva malis.
Nam neque sunt vires, nec qui color esse solebat:
  Vix habeo tenuem quæ tegat ossa cutem.
Corpore sed mens est ægro magis ægra: malíque
  In circumspectu stat sine fine sui.
Vrbis abest facies, absunt mea cura sodales:
  Et, qua nulla mihi charior, uxor abest.
Vulgus adest Scythicū, braccatáq. turba Getarum.
  Sic mala, quæ video, non videóque, nocent.
Vna tamen spes est, quæ me solatur in istis:
  Hæc fore morte mea non diuturna mala.

ELEG

ELEGIA VII

Accusat amicum, quod ab eo literas non acceperit.

Bis me sol adiit gelidam post frigore brumam:
Bisque suum tacto pisce peregit iter.
Tempore tam longo cur non tua dextera versus
Quamlibet in paucos officiosa fuit?
Cur tua cessavit pietas, scribentibus illis,
Exiguus nobis cum quibus usus erat?
Cur quoties alicui chartæ dum vincula dempsi,
Illam speravi nomen habere tuum?
Dii faciant, ut sępe tuâ sit epistola dextra
Scripta, sed ex multis reddita nulla mihi.
Quod precor esse liquet. credam prius ora Medusæ
Gorgonis anguineis cincta fuisse comis:
Esse canes utero sub virginis: esse Chimæram:
A truce quæ flammis separet angue leam:
Quadrupedésq. homines cũ pectore pectora junctos:
Tergeminúmque virum, tergeminúmque canem:
Sphingaque, & Harpyias, serpentipedésq. Gigantes,
Centimanũmque Gigen, semibovémque virum:
Hęc ego cuncta prius, quàm te charissime credam
Mutatum curam deposuisse mei.
Innumeri montes inter me téque, viæque,
Fluminâque, & campi, nec freta pauca jacent.
Mille potest caussis, a te quæ littera sæpe
Missa sit, in nostras rara venire manus.
Mille tamen caussas scribendo vince frequenter:
Excusem ne te semper amice mihi.

ELEGIA VIII.

Queritur se iam senem exulare

IAm mea cygneas imitantur tempora plumas,
Inficit & nigras alba senecta comas:
Jam subeunt anni fragiles, & inertior ætas:
Jamque parum firmo me mihi ferre grave est.
Nunc erat, ut posito deberem fine laborum
Vivere me nullo sollicitante metu:
Quæque meæ semper placuerunt otia menti,
Carpere: & in studiis mollitè esse meis.
Et parvam celebrare domum, veterésque Penates,
Et quæ nunc domino rura paterna carent:
Inque sinu dominæ, charísque sodalibus, inque
Securus patria consenuisse mea.
Hæc mea si quondam peragi speraverat ætas:
Hos ego sic annos ponere dignus eram.
Non ita dis visum: qui me terráque, maríque
Actum Sarmaticis exposuere locis.
In cava ducuntur quassæ navalia puppes:
Ne temerè in mediis dissolüantur aquis.
Ne cadat: & multas palmas inhonestet adeptas:
Languidus in pratis gramina carpit equus.
Miles ut emeritis non est satis utilis armis:
Ponit ad antiquos, quæ tulit arma, lares.
Sic igitur tarda vires minuente senecta,
Me quoque donari jam rude, tempus erat.
Tempus erat, nec me peregrinum ducere cœlum:
Nec siccam Getico fonte levare sitim.
Sed modò quos habui, vacuos secedere in hortos:
Nunc hominum visu rursus & urbe frui.
Sic animo quondam non divinante futura,

Optabam

Optabam placide vivere posse senex.
Fata repugnârunt: quæ, cùm mihi tempora prima
Mollia præbuerint, posteriora gravant.
Iamque decem lustris omni sine labe peractis,
Parte premor vitæ deteriore meæ.
Nec procul à metis, quas penè tenere videbar,
Curriculo gravis est facta ruina meo.
Ergo illum demens in me sævire coegi:
Mitius immensus quo nihil orbis habet:
Ipsáque delictis victa est clementia nostris:
Nec tamen errori vita negata meo est.
Vita procul patria peragenda sub axe Boreo est:
Qua maris Euxini terra sinistra jacet.
Hæc mihi si Delphos, Dodonáque diceret ipsa:
Esse videretur vanus uterque locus.
Nil adeò validum est, adamas licet alliget illud,
Vt maneat rapido firmius igne Iovis.
Nil ita sublime est: supráque pericula tendit,
Non sit ut inferius, suppositúmque deo.
Nam quanquam vitio pars est contracta malorum:
Plus tamen exitii numinis ira dedit.
At vos admoniti nostris quòque casibus este,
Æquantem superos emeruisse virum.

ELEGIA IX.

Admonet quendam ne pergat lædere.

SI licet, & pateris, nomen facinúsque tacebo:
Et tua Lethæis facta dabuntur aquis:
Nostráque vincetur lachrimis clementia seris:
Fac modò te pateat pœnituisse tui:
Fac modò te damnes: cupiásque eradere vitæ
Tempora, si possis, Tisiphonea tuæ.

Sin

Sin minus, & flagrant odio tua pectora nostro;
Induet infelix arma coacta dolor.
Sim licet extremum, sicut sum, missus in orbem:
Nostra suas istuc porriget ira manus.
Omnia, si nescis, Cæsar mihi jura reliquit:
Et sola est patria pœna carere mea.
Et patriam, modò sit sospes, speramus ab illo.
Sæpe Jovis telo quercus adusta viret.
Denique vindictæ si sit mihi nulla facultas:
Pierides vires, & sua tela dabunt.
Ut Scythicis habitem longè summotus in oris:
Siccáque sint oculis proxima signa meis:
Nostra per immensas ibunt præconia gentes:
Quódque querar, notum, qua patet orbis, erit.
Ibit in occasum, quidquid dicemus ab ortu:
Testis & Hesperiæ vocis Eous erit.
Trans ego tellurem, trans altas audiar undas:
Et gemitus vox est magna futura mei.
Neu tua te sontem tantummodo secula nôrint:
Perpetuæ crimen posteritatis eris.
Jam feror in pugnas: & non dum cornua sumpsi:
Nec mihi sumendi caussa sit ulla velim.
Circus adhuc cessat: spargit tamen acer arenam
Taurus: & infesto jam pede pulsat humum
Hoc quoq., quàm volui, plus est: cane musa receptus,
Dum licet huic nomen dissimulare suum.

ELEGIA IX.

De seipso ad posteritatem.

ILle ego, qui fueram tenerorum lusor amorum,
Quem legis, ut nôris, accipe posteritas.

Sulmo mihi patria est gelidis uberrimus undis:
Millia qui novies distat ab urbe decem.
Editus hinc ego sum: nec non ut tempora nôris:
Cùm cecidit fato consul uterque pari:
Si quid id est, usque à proavis vetus ordinis hæres,
Non modò fortunæ munere factus eques.
Nec stirps prima fui, genito sum fratre creatus:
Qui tribus antè quater mensibus ortus erat.
Lucifer amborum natalibus affuit idem:
Vna celebrata est per duo liba dies.
Hæc est armiferæ festis de quinque Minervæ,
Quæ fieri pugna prima cruenta solet.
Protinus excolimur teneri: curâque parentis
Imus ad insignes urbis ab arte viros.
Frater ad eloquium viridi tendebat ab ævo,
Fortia verbosi natus ad arma fori.
At mihi jam puero cœlestia sacra placebant:
Inque suum furtim Musa trahebat opus.
Sæpe pater dixit, studium quid inutile tentas?
Mæonides nullas ipse reliquit opes.
Motus eram dictis: totóque Helicone relicto,
Scribere conabar verba soluta modis.
Sponte sua carmen numeros veniebat ad aptos:
Et quod tentabam scribere, versus erat.
Interea tacito passu labentibus annis,
Liberior fratri sumpta mihíque toga est.
Induitúrque humeris cum lato purpura clavo:
Et studium nobis quod fuit antè, manet.
Iámque decem vitæ frater geminaverat annos,
Cùm perit: & cœpi parte carere mei.

Cepimus & teneræ primos ætatis honores:
  Déque viris quondam pars tribus una fui.
Curia restabat: clavi mensura coacta est:
  Majus erat nostris viribus illud onus.
Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labori:
  Sollicitæque fugax ambitionis eram:
Et petere Aoniæ suadebant tuta sorores
  Otia, judicio semper amata meo.
Temporis illius colui, fovíque poëtas:
  Quótque aderant vates, rebar adesse deos.
Sæpe suas volucres legit mihi grandior ævo,
  Quæque nocet serpens, quæ juvat herba, Mac
Sæpe suos solitus recitare Propertius ignes:
  Jure sodalitii qui mihi junctus erat.
Ponticus heroo, Bettus quoque clarus iambis,
  Dulcia convictus membra fuere mei.
Et tenuit nostras numerosus Horatius aures:
  Dum ferit Ausonia carmina culta lyra.
Virgilium vidi tantùm, nec avara Tibullo,
  Tempus amicitiæ fata dedêre meæ.
Successor fuit hic tibi Galle: Propertius illi:
  Quartus ab his serie temporis ipse fui.
Vtque ego maiores, sic me coluêre minores:
  Notáque non tardè facta Thalcia mea est.
Carmina cùm primùm populo juvenilia legi:
  Barba resecta mihi bísve, semélve fuit.
Moverat ingenium totam cantata per urbem
  Nomine non vero dicta Corinna mihi.
Multa quidem scripsi: sed quæ vitiosa putavi,
  Emendaturis ignibus ipse dedi.

ũquoq; cùm fugerem, quædam placitura cremavi
 Iratus studio carminibúsque meis.
Molle, Cupidineis nec inexpugnabile telis
 Cor mihi, quódque levis caussa moveret, erat.
ũm tamen hic essem, minimóque accenderer igni,
 Nomine sub nostro fabula nulla fuit.
enè mihi puero nec digna, nec utilis uxor
 Est data: quæ tempus per breve nupta fuit:
li successit, quamvis sine crimine conjux:
 Non tamen in nostro firma futura toro.
ltima, quæ mecum seros permansit in annos:
 Sustinuit conjux exsulis esse viri.
Filia me mea bis prima fœcunda juventa,
 Sed non ex uno conjuge fecit avum.
t jam complêrat genitor sua fata, novémque
 Addiderat lustris altera lustra novem:
Non aliter flevi, quàm me fleturus ademptum
 Ille fuit: matri proxima busta tuli.
lices ambo tempestivéque sepulti:
 Ante diem pœnæ quòd periere meæ.
Me quoque felicem, quòd non viventibus illis
 Sum miser, & de me quòd doluere nihil.
tamen exstinctis aliquid, nisi nomina, restant,
 Et gracilis structos effugit umbra rogos,
ma parentales si vos mea contigit umbræ,
 Et sunt in Stygio crimina nostra foro:
te precor caussam (nec vos mihi fallere fas est)
 Errorem jussæ non scelus esse fugæ.
Manibus hoc satis est: ad vos studiosa revertor
 Pectora: quæ vitæ quæritis acta meæ.

Iam mihi canities, pulsis melioribus annis,
Venerat, antiquas miscueratque comas:
Pōstque meos ortus Pisæa vinctus oliva,
Abstulerat decies præmia victor eques:
Cùm maris Euxini positos ad læva Tomitas
Quærere me læsi principis ira jubet.
Caussa meæ cunctis nimium quoque nota ruinæ
Indicio non est testificanda meo.
Quid referam comitúmq. nefas, famulósq. noce
Ipséque multa tuli non leviora fuga.
Indignata malis mens est succumbere: séque
Præstitit invictam viribus usa suis.
Oblitúsque mei, ductæque per otia vitæ,
Insolita cepi temporis arma manu.
Tótque tuli terra casus pelagóque, quot inter
Occultum stellæ conspicuúmque polum.
Tacta mihi tandem longis erroribus acto
Juncta pharetratis Sarmatis ora Getis.
Hîc ego, finitimis quamvis circumsonor armi
Tristia, quo possum carmine, fata levo.
Quod, quamvis nemo est, cujus referatur ad a
Sic tamen absumo, decipióque diem.
Ergo quòd vivo, durísque laboribus obsto,
Nec me sollicitæ tędia lucis habent:
Gratia Musa tibi, nam tu solatia præbes:
Tu curæ requies, tu medicina venis.
Tu dux & comes es: tu nos abducis ab Istro:
In medióque mihi das Helicone locum:
Tu mihi, quod rarum est, vivo sublime dedisti
Nomen, ab exsequiis quod dare fama solet.

Nec, qui detractat præsentia livor, iniquo
Vllum de nostris dente momordit opus.
Nam tulerint magnos cùm sæcula nostra poëtas:
Non fuit ingenio fama maligna meo:
Cùmque ego præponam multos mihi: non minor illis
Dicor: & in toto plurimus orbe legor.
Si quid habent igitur vatum præsagia veri:
Protinus ut moriar, non ero terra tuus.
Sive favore tuli, sive hanc ego carmine famam:
Iure tibi grates candide lector ago.

TRISTIVM

LIBER V.

ELEGIA I.

HVnc quoque de Getico, nostri studiose, libellum
Litore, præmissis quatuor adde meis.
Hic quoque talis erit, qualis fortuna poëtæ:
Invenies toto carmine dulce nihil.
Flebilis ut noster status est, ita flebile carmen,
Materiæ scripto conveniente suæ.
Integer & lætus, læta & juvenilia lusi:
Illa tamen nunc me composuisse piget.
Vt cecidi, perago subiti preconia casus:
Súmque argumenti conditor ipse mei.
Vtque jacens ripa deflere Caystrius ales
Dicitur ore suam deficiente necem:

Ad amicum ut & hunc librum accipiat.

Sic ego Sarmaticas longe projectus in oras,
Efficio tacitum ne mihi funus eat.
Delicias si quis, lascivaque carmina quærit:
Præmoneo nunquam scripta quòd ista legat.
Aptior huic Gallus, blandique Propertius oris,
Et plures, quorum nomina magna vigent.
Atque utinam numero nos non essemus in illo:
Hei mihi cur umquam Musa locuta mea est.
Sed dedimus pœnas, Scythicique in finibus Istri
Ille pharetrati lusor amoris adest.
Quod superest, socios ad publica carmina flexi:
Et memores jussi nominis esse mei.
Si tamen ex vobis aliquis tam multa requiret,
Vnde dolenda canam: multa dolenda tuli.
Non hæc ingenio, non hæc componimus arte:
Materia est propriis ingeniosa malis.
Et quota fortunæ pars est in carmine nostræ:
Felix qui patitur quæ numerare potest.
Quot frutices silvæ, quot flavas Thybris arenas,
Mollia quot Martis gramina campus habet:
Tot mala pertulimus: quorum medicina, quiésque
Nulla, nisi in studio est, Pieridúmque mora.
Quis tibi Naso modus lachrimosi carminis inquit,
Idem, fortunæ qui modus hujus erit.
Quod querar, illa mihi pleno de fonte ministrat,
Nec mea sunt, fati verba sed ista mei.
At mihi si cara patriam cum conjuge reddas:
Sint vultus hilares: simque quod ante fui.
Lenior invicti si sit mihi Cesaris ira:
Carmina lætitiæ jam tibi plena dabo.

Nec tamen ut lusit, rursus mea littera ludet:
Sit semel illa joco luxuriata meo.
Quod probet ipse canam: pœna modò parte levata
Barbariam, rigidos effugiámque Getas.
Interea nostri quid agant nisi triste libelli?
Tibia funeribus convenit ista meis.
At poteras, inquis, melius mala ferre silendo:
Et tacitus casus dissimulare tuos:
Exigis ut nulli gemitus tormenta sequantur:
Acceptóque gravi vulnere flere vetas.
Ipse Perilleo Phalaris permisit in ære
Edere mugitus: & bovis ore queri.
Cùm Priami lachrimis offensus non sit Achilles:
Tun' fletus inhibes durior hoste meos?
Cùm faceret Nioben orbam Latonia proles:
Non tamen hanc siccas jussit habere genas.
Est aliquid fatale malum per verba levare:
Hoc querulam Prognen: Halcionénque facit.
Hoc erat in gelido quare Pœantius antro
Voce fatigaret Lemnia saxa sua.
Strangulat inclusus dolor, atque exæstuat intus:
Cogitur & vires multiplicare suas.
Da veniam potius: vel totos tolle libellos:
Si mihi quod prodest, hoc tibi lector obest.
Sed nec obesse potest ulli, nec scripta fuerunt
Nostra, nisi auctori pernitiosa suo.
At mala sunt, fateor: quis te mala sumere cogit?
Aut quis deceptum ponere sumpta vetat?
Ipse nec hoc mando: sed ut huc deducta legantur:
Non sunt illa suo barbariora loco.

Nec me Roma suis debet conferre poëtis:
Inter Sauromatas ingeniosus eram
Denique nulla mihi capiatur gloria, quaque
Ingenio stimulos subdere fama solet.
Nolumus aßiduis animum tabescere curis:
Quæ tamen irrumpunt: quoque vetantur, eunt.
Cur scribam, docui: cur mittam quæritis istos:
Vobiscum cupio quolibet esse modo.

ELEGIA II.

Ad uxorem ne timeat rogare Cæsarem.

Ecquid ut è ponto nova venit epistola, palles?
Et tibi sollicitâ solvitur illa manu?
Pone metum: valeo: corpúsque, quod ante laborum
Impatiens nobis invalidûmque fuit,
Sufficit: atque ipso vexatum induruit usu:
An magis infirmo non vacat esse mihi?
Mens tamẽ ægra jacet, nec tempore robora sumpsit
Affectúsque animi, qui fuit antè, manet.
Quæque mora, spatióque suo coitura putavi:
Vulnera non aliter, quàm modò facta, dolent.
Scilicet exiguuis prodest annosa vetustas:
Grandibus accedunt tempore damna malis.
Penè decem totis aluit Pæantius annis
Pestiferum tumido vulnus ab angue datum.
Telephus æterna consumptus tabe perisset:
Si non quæ nocuit dextra tulisset opem.
Et mea: si facinus nullum commisimus: opto
Vulnera qui fecit, facta levare velit.
Contentúsque mei jam tandem parte doloris,
Exiguum pleno de mare demat aquæ.

De-

Detrahat ut multum, multum restabit acerbi:
Pársque mea pœna totius instar erit.
Litora quot conchas, quot amœna rosaria flores,
Quótve soporiferum grana papaver habet:
Silva feras quot alit, quot piscibus unda natatur,
Quot tenerum pennis aëra pulsat avis:
Tot premor adversis: quæ si comprendere coner,
Icariæ numerum dicere coner aquæ.
Utque viæ casus, ut amara pericula ponti,
Ut taceam strictas in mea fata manus:
Barbara me tellus, orbísque novissima magni
Sustinet, & sævo cinctus ab hoste locus.
Hinc ego trajicier: nec enim mea culpa cruenta est:
Esset, quæ debet, si tibi cura mei.
Ille deus, bene quo Romana potentia nixa est,
Sæpe suo victor lenis in hoste fuit.
Quid dubitas? & tuta times? accede, rogáque:
Cæsare nil ingens mitius orbis habet.
Me miserũ: quid agã? si proxima quæq. relinquũt?
Subtrahis & fracto tu quoque colla jugo?
Quò ferar? unde petam lapsis solatia rebus?
Anchora jam nostram non tenet ulla ratem.
Viderit ipse, sacram quamvis invisus ad aram
Confugiam: nullas summovet ara manus.
Alloquar en absens absentia numina supplex:
Si fas est homini cum Jove posse loqui.
Arbiter imperii, quo certum est sospite cunctos
Ausoniæ curam gentis habere deos:
O decus, ô patriæ per te florentis imago!
O vir non ipso, quem regis, orbe minor!

Sic

Sic habites terras, ſic te deſideret æther:
Sic ad pacta tibi ſidera tardus eas.
Parce precor: minimámque tuo de fulmine partem
Deme: ſatis pœnæ, quod ſuperabit, erit.
Ira quidem moderata tua eſt, vitámque dediſti:
Nec mihi jus civis, nec mihi nomen abeſt.
Nec mea conceſſa eſt aliis fortuna: nec exſul
Edicti verbis nominor ipſe tui.
Omnia quæ timui, quoniam meruiſſe videbar:
Sed tua peccato lenior ira meo eſt.
Arva relegatum juſſiſti viſere Ponti:
Et Scythicum profuga ſcindere puppe fretum.
Juſſus ad Euxini deformia litora veni
Æquoris: hæc gelido terra ſub axe jacet.
Nec me tam cruciat numquam ſine frigore cælum:
Glebáque canenti ſemper obuſta gelu:
Neſciáque eſt vocis quòd barbara lingua Latinæ,
Graiáque quòd Getico victa loquela ſono eſt:
Quàm quòd finitimo cinctus premor undiq. Marte:
Vixque brevis tutos murus ab hoſte facit.
Pax tamen interdum eſt: pacis fiducia numquam:
Sic hic nunc patitur, nunc timet arma locus.
Hinc ego dum muter, vel me Panchea Charybdis
Devoret: atque ſuis ad Styga mittat aquis:
Vel rapidæ flammis urar patienter in Ætnæ:
Vel freta Leucadii mittar in alta dei.
Quod petimus pœna eſt: neq. enim miſer eſſe recuſo:
Sed precor, ut poſſim tutius eſſe miſer.

ELEGIA III.

Ad Bacchum, ut pro se Cæsarem roget.

ILla dies hæc est: qua te celebrare poëtæ,
Si modò non fallunt tempora: Bacche solent:
Festáque odoratis innectunt tempora sertis:
Et dicunt laudes ad tua vina tuas.
Inter quos memini, dum me mea fata sinebant:
Non invisa tibi pars ego sæpe fui.
Quem nunc suppositum stellis Erimanthidos Vrsæ
Juncta tenet crudis Sarmatis ora Getis.
Quique prius mollem, vacuámque laboribus egi
In studiis vitam, Pieridúmque choro:
Nunc procul à patria Geticis circumsonor armis,
Multa prius pelago, multáque passus humo.
Sive mihi casus, sive hoc dedit ira deorum:
Nubila nascenti seu mihi Parca fuit.
Tu tamen è sacris edera cultoribus unum
Numine debueras sustinuisse tuo.
An domina fati quidquid cecinere sorores:
Omne sub arbitrio desinit esse Dei?
Ipse quoque æthereas meritis invectus es arces:
Quo non exiguo facta labore via est:
Nec patria est habitata tibi: sed ad usque nivosum
Strymona venisti, Marticolámque Geten,
Persidáque, & lato spatiantem flumine Gangem,
Et quascunque bibit decolor Indus aquas.
Scilicet hanc legem nentes fatalia Parcæ
Stamina bis genito, bis cecinere tibi.
Me quoque, si fas est exemplis ire deorum:
Ferrea sors vitæ difficilisque premit.

Ille

Illo nec levius cecidi: quem magna locutum
Reppulit à Thebis Iuppiter igne suo
Ut tamen audisti percussum fulmine vatem:
Admonitis matris condoluisse potes,
Et potes, adspiciens circum tua sacra poëtas,
Nescio quis nostri dicere cultor abest.
Fer bone Liber opem sic altera degravet ulmum
Vitis, & incluso plena sit uva mero.
Sic tibi cum Bacchis Satyrorum gnava juventus
Adsit: & attonito non taceare sono.
Ossa bipenniferi sic sint malè pressa Licurgi:
Impia nec pœna Pentheos umbra vacet:
Sic micet æternum, vicináque sidera vincat
Conjugis in cœlo clara corona tua.
Huc ades: & casus releves pulcherrime nostros,
Vnum de numero sis memor esse tuo.
Sunt dîs inter se commercia: flectere tenta
Cæsareum numen numine Bacche tuo.
Vos quoque consortes studii pia turba poëtæ,
Hæc eadem sumpto quisque rogate mero.
Atque aliquis vestrûm Nasonis nomine dicto
Deponat lachrimis pocula mista suis:
Admonitúsque mei, cùm circumspexerit omnes:
Dicat, ubi est nostri pars modo Naso chori?
Idque ita: si vestrum merui candore favorem:
Nulláque judicio littera læsa meo est:
Si, veterum dignè veneror cùm scripta virorum:
Proxima non illis esse minora reor,
Sic igitur dextro faciatis Apolline carmen:
Quod licet inter vos nomen habete meum.

ELEGIA IIII.

Loquitur epistola auctoris incommoda.

Litore ab Euxino Nasonis epistola veni,
Lassáque facta mari, lassáque facta via.
Qui mihi flens dixit, tu, cui licet, aspice Romam:
Heu quanto melior sors tua sorte mea est!
Flens quoque me scripsit: nec qua signabar, ad os est
Antè, sed ad madidas gemma relata genas.
Tristitiæ caussam si quis cognoscere quærit:
Ostendi solem postulat ille sibi:
Nec frondem in silvis, nec aperto mollia prato
Gramina, nec pleno flumine cernit aquas.
Quid Priamus doleat mirabitur Hectore rapto:
Quidve Philoctetes ictus ab angue gemat.
Dî facerent utinam talis status esset in illo:
Vt non tristitiæ caussa dolenda foret.
Fert tamen, ut debet, casus patienter amaros:
More nec indomiti fræna recusat equi:
Nec fore perpetuã sperat sibi numinis iram
Conscius in culpa non scelus esse sua.
Sæpe refert, sit quanta dei clementia: cujus
Se quoque in exemplis annumerare solet.
Nam quòd opes teneat patrias, quòd nomina civis:
Denique quòd vivat munus habere dei.
Te tamen (ô si quid credis mihi) carius ille
Omnibus in toto pectore semper habet.
Téque Menœtiaden, te qui comitatus Orestem,
Te vocat Ægiden, Euryalúmque suum.
Nec patriam magis ille suam desiderat: & quæ
Plurima cum patria sentit abesse sibi:

Quàm

Quàm vultus, oculósque tuos, ô dulcior illo
Melle, quod in ceris Attica ponit apis.
Sæpe etiam mærens tempus reminiscitur illud:
Quod non præventum morte fuisse dolet.
Cûmque alii fugerent subitæ contagia cladis:
Nec vellent ictæ limen adire domus:
Te sibi cum paucis meminit mansisse fidelem:
Si paucos aliquis trésve, duósve vocat.
Quamvis attonitus: sensit tamen omnia: nec te
Se minus adversis indoluisse suis.
Verba solet, vultúmque tuum, gemitúsque referre:
Et te flente suos demaduisse sinus.
Quam sibi præstiteris, qua consolatus amicum
Sis ope: solandus cùm simul ipse fores.
Pro quibus affirmat fore se memorémque, piúmq.:
Sive diem videat, sive tegatur humo.
Per caput ipse suum solitus jurare, tuúmque,
Quod scio non illi vilius esse suo:
Plena tot ac tantis referetur gratia factis:
Nec sinit ille tuos litus arare boves.
Fac modò constanter profugum tueare: quod ille,
Qui bene te novit, non rogat: ipsa rogo.

ELEGIA V.

Celebrat natalem uxoris.

ANnuus aßuetum dominæ natalis honorem
Exigit: ite manus ad pia sacra meæ.
Sic quondam festum Laërtius egerat heros
Forsan in extremo conjugis orbe diem.
Lingua favens adsit nostrorum oblita malorum:
Quæ puto dedidicit jam bona verba loqui:

Quæque

Quæque semel toto vestis mihi sumitur anno:
Sumatur fatis discolor alba meis:
Aráque gramineo viridis de cespite fiat:
Et velet tepidos nexa corona focos.
Da mihi thura puer pingues facientia flammas:
Quódque pio fusum stridat in igne merum.
Optime natalis, quamvis procul absumus, opto
Candidus huc venias, dissimilísque meo.
Si quod & instabat dominæ miserabile vulnus:
Sit perfuncta meis tempus in omne malis.
Quæq. gravi nuper plus quam quassata procella est:
Quod superest, tutum per mare navis eat.
Illa domo, natáque sua, patriáque fruatur:
Erepta hæc uni sit satis esse mihi.
Quatenus & non est in caro conjuge felix:
Pars vitæ tristi cetera nube vacet.
Vivat, amétq. virum, quoniam sic cogitur, absens:
Consumátque annos sed diuturna suos.
Adjicerem & nostros: sed ne contagia fati
Corrumpant timeo, quos agit ipsa, mei.
Nil homini certum est. fieri quis posse putaret,
Ut facerem in mediis hæc ego sacra Getis?
Adspice ut aura tamen fumos è thure coortos
In partes Italas & loca dextra ferat.
Sensus inest igitur nebulis: quas exigit ignis:
Consilium fugiunt cætera penè meum.
Consilio, commune sacrum cùm fiat in ara
Fratribus, alterna qui periêre manu:
Ipsa sibi discors, tamquam mandetur ab illis,
Scinditur in partes atra favilla duas.

Hoc

Hoc memini quondam fieri non posse loquebar:
Et me Battiades judice falsus erat.
Omnia nunc credo: cùm tu non stultus ab arcto
Terga vapor dederis, Ausoniámque petas.
Hæc igitur lux est: quæ si non orta fuisset,
Nulla fuit misero festa videnda mihi.
Edidit hæc mores illis heroibus æquos:
Queis erat Eurytion, Icariúsque pater.
Nata pudicitia est, mores, probitásque, fidésque:
At non sunt ista gaudia nata die:
Sed labor & curæ, fortunáque moribus impar,
Justáque de viduo penè querela toro.
Scilicet adversis probitas exercita rebus
Tristi materiam tempore laudis habet.
Si nihil infesti durus vidisset Vlysses:
Penelope felix, sed sine laude, foret.
Victor Echionias si vir penetrasset in arces:
Forsitan Euaden vix sua nosset humus.
Cùm Pelia genitę tot sint: cur mobilis una est?
Nempe fuit misero nupta quòd una viro.
Effice ut Iliacas tangat prior alter arenas:
Laodameia nihil, cur referatur, erit:
Et tua, quod malles, pietas ignota maneret:
Implerent venti si mea vela sui.
Dî tamen, & Cæsar dîs accessure, sed olim
Æquârint Pylios cùm tua fata dies.
Non mihi, qui pœnam fateor meruisse: sed illi
Parcite: quę nullo digna dolore dolet.

ELEGIA VI.

Rogat amicum quendam, ne discedat ab officio.

Tu quoque nostrarum quondam fiducia rerum,
  Qui mihi confugium, qui mihi portus eras:
Tuquoque suscepti curam dimittis amici?
  Officiíque pium tam citò ponis onus?
Sarcina sum fateor: quam si tu tempore duro
  Depositurus eras: non subeunda fuit.
Fluctibus in mediis navem Palinure relinquis:
  Ne fuge: néve tua sit minor arte fides.
Numquid Achilleos inter fera prœlia fidi
  Deseruit levitas Automedontis equos?
Quem semel excepit, numquam Podalirius ægro
  Promissam medicæ non tulit artis opem.
Turpius ejicitur, quàm non admittitur hospes:
  Quæ patuit dextræ firma sit ara meæ.
Nil nisi me solum primo tutatus es: at nunc
  Me pariter serva, judiciúmque tuum.
Si modò non aliqua est in me nova culpa: tuámque
  Mutârunt subitò crimina nostra fidem.
Spiritus hic, Scythica quem non bene ducimus aura,
  Quod cupio, membris exeat antè meis:
Quàm tua delicto stringantur pectora nostro:
  Et videar merito vilior esse tibi:
Non adeò totis fatis urgemur iniquis:
  Ut mea sit longis mens quoque mota malis.
Finge tamen motam: quoties Agamemnone natum
  Dixisse in Pyladen verba proterva putas?
Nec procul à vero est, quòd uel pulsâris amicum
  Mansit in officiis non minus ille suis.

Hoc est cum miseris solùm commune beatis:
  Ambobus tribui quod solet obsequium.
Ceditur & cæcis: & quos prætexta verendos:
  Virgáque cum verbis imperiosa facit.
Si mihi non parcis, fortuna parcere debes:
  Non habet in nobis ullius ira locum.
Elige, nostrorum minimum de parte laborum:
  Isto, quo quereris, grandius illud erit.
Quàm multa madidæ celantur arundine fossæ,
  Florida quàm multas hybla tuetur apes:
Quàm multa gracili terrena sub horrea ferro
  Limite formica grana reperta solent:
Tam me circumstat densorum turba malorum:
  Crede mihi, vero est nostra querela minor.
Hu, qui contentus non est: in litus arenas,
  In segetem spicas, in mare fundat aquas.
Intempestivos igitur compesce furores:
  Vela neque in medio desere nostra mari.

ELEGIA VII.

Narrat miseriam suam & habitus & mores Getarum.

QUam legis, ex illa tibi venit epistola terra,
  Latus ubi æquoreis jungitur Ister aquis.
Si tibi contingit cum dulci vita salute:
  Candida fortunæ pars manet una meæ.
Scilicet, ut semper, quid agam charissime quæris:
  Quamvis hoc vel me scire tacente potes:
Sum miser: hæc brevis est nostrorũ sũma malorũ:
  Quisquis & offenso Cæsare vivet: erit.
Turba Tomitanæ quæ sit regionis, & inter
  Quos habitem mores: discere cura tibi est.

Mista sit hæc quamvis inter Græcósque Getásque:
 A male pacatis plus trahit ora Getis.
Sarmaticæ major, Geticæque frequentia gentis,
 Per medias in equis itque reditque vias.
In quibus est nemo, qui non coryton, & arcum,
 Teláque vipereo lurida felle gerat.
Vox fera: trux vultus: verissima mortis imago:
 Non coma, non ulla barba resecta manu.
Dextera non segnis stricto dare vulnera cultro:
 Quem vinctum lateri barbarus omnis habet.
Vivit in his heu, non vestrorum oblitus amorum:
 Hos videt, hos vates audit amice tuus.
Atque utinam vivat, & non moriatur in illis:
 Absit ab invisis hæc tamen umbra locis.
Carmina quod pleno saltari nostra theatro,
 Versibus & plaudi scribis amice meis.
Nil equidem feci, tu scis hoc ipse, theatris:
 Musa nec in plausus ambitiosa mea est.
Non tamen ingratum est quodcunque oblivia nostri
 Impedit: & profugi nomen in urbe refert.
Quamvis interdum, quę me lęsisse recordor
 Carmina devoveo, Pieridésque meas.
Cùm bene devovi: nequeo tamen esse sine illis:
 Vulneribúsque meis tela cruenta sequor.
Quaque modò Euboicis lacerata est fluctibus: audet
 Graia Capharea currere puppis aqua.
Nec tamen, ut lauder vigilo: curámque futuri
 Nominis, utilius quod latuisset, ago.
Detineo studiis animum: falloque labores:
 Experior curis & dare verba meis.

Quid potius faciam desertus solus in oris?
Quámve malis aliam quærere coner opem?
Sive locum specto: locus esse inamabilis: & quo
Esse nihil toto tristius orbe potest.
Sive homines, vix sunt homines hoc nomine digni.
Quámque lupi, sævæ plus feritatis habent.
Non metuunt leges: sed cedit viribus æquum:
Victáque pugnaci jura sub ense jacent.
Pellibus & laxis arcent mala frigora braccis:
Oráque sunt longis horrida tecta comis.
In paucis extant Græcæ vestigia linguæ:
Hæc quoque jam Getico barbara facta sono.
Vnus in hoc non est populo, qui forte Latinè
Quælibet è medio reddere verba queat.
Ipse ego Romanus vates, ignoscite Musæ:
Sarmatico cogor plurima more loqui.
Et pudet: & fateor: jam desuetudine longa
Vix subeunt ipsi verba Latina mihi.
Nec dubito, quin sint & in hoc non pauca libello
Barbara: non hominis culpa, sed ista loci est.
Ne tamen Ausoniæ perdam commercia linguæ:
Et fiat patrio vox mea muta sono,
Ipse loquor mecum: desuetáque verba retracto:
Et studii repeto signa sinistra mei.
Sic animum, tempúsque traho: méque ipse reduco
A contemplatu semoveóque mali.
Carminibus quæro miserarum oblivia rerum:
Præmia si studio consequar ista, sat est.

ELI

ELEGIA VIII.

Invehitur in quendam quod se lacesseret.

NOn adeò cecidi, quamvis abjectus: ut infra
Te quoq. sim: inferius quo nihil esse potest.
Quæ tibi res animos in me facit improbe? curve
Casibus insultas, quos potes ipse pati?
Nec mala te reddunt mitem, placidúmve jacenti
Nostra? quibus possunt illachrimare feræ?
Nec metuis dubio fortunæ stantis in orbe
Numen? & exosæ verba superba deæ?
Exiget at dignas ultrix Rhamnusia pœnas:
Imposito calcas quòd mea fata pede.
Vidi ego naufragiúmque, viros & in æquore mergi:
Et numquam dixi justior unda fuit.
Vilia qui quondam miseris alimenta negârat:
Nunc mendicato pascitur ille cibo.
Passibus ambiguis fortuna volubilis errat:
Et manet in nullo certa, tenaxque loco:
Sed modò læta manet, vultus modò sumit acerbos:
Et tantùm constans in levitate sua est.
Nos quoque floruimus: sed flos fuit ille caducus;
Flammáque de stipula nostra brevísque fuit.
Néve tamen tota capias fera gaudia mente:
Non est placandi spes mihi nulla dei.
Vel quia peccavi citra scelus: utque pudore
Non caret: invidia sic mea culpa caret:
Vel quia nil ingens ad finem solis ab ortu
Illo cui paret mitius orbis habet.
Scilicet ut per vim non est superabilis ulli:
Molle cor ad timidas sic habet ille preces.

Exemplóque deûm, quibus accessurus & ipse est:
Cum pœna venia plura roganda petam,
Si numeres anno soles & nubila toto:
Invenies nitidum sæpius isse diem.
Ergo, ne nimium nostra latere ruina:
Restitui quondam me quoque posse puta.
Posse puta fieri lenito principe, vultus
Vt videas media tristis in urbe meos:
Vtque ego te videam caussa graviore fugatum:
Hæc sunt à primis proxima vota meis.

Elegia IX.

Cur amici cuiusdam nomen non ponat in carminibus suis.

O Tua si sineres in nostris nomina poni
Carminibus: positus quàm mihi sæpe fores,
Te canerem solum meriti memor; inque libellis
Crevisset sine te pagina nulla meis,
Quid tibi deberem tota sciretur in urbe:
Exsul in amissa si tamen urbe legor.
Te præsens mitem nôsset, te serior ætas:
Scripta vetustatem si modò nostra ferunt.
Nec tibi cessaret doctus bene dicere lector:
Hic te, servato vate, maneret honor:
Cæsaris est primum munus, quòd ducimus auras:
Gratia post magnos est tibi habenda deos.
Ille dedit vitam, tu, quam dedit ille, tueris:
Et facis accepto munere posse frui.
Cúmque perhorreret casus pars maxima nostros:
Pars etiam credi pertimuisse velit:
Naufragiúmque meum tumulo spectaret ab alto:
Nec dederit nanti per freta sæva manum:

Semi-

Semineccm Stygia revocasti solus ab unda.
  Hoc quoque, quòd memores possumus esse: tuum est.
Dî tibi se tribuant cum Cæsare semper amicos:
  Non potuit votum plenius esse, meum.
Hæc meus argutis, si tu paterere, libellis
  Poneret in multa luce videnda labor.
Nunc quoq., jam quamvis est jussa quiscere: quin te
  Nominet invitum vix mea Musa tenet.
Vtque canem pavida nactum vestigia cervæ
  Luctantem frustrà copula dura tenet:
Vtque fores nondum reserati carceris acer
  Nunc pede, nunc ipsa fronte lacessit equus,
Sic mea lege data vincta, atque inclusa Thaleia
  Per titulum vetiti nominis ire cupit.
Ne tamen officio memoris lædaris amici:
  Parebo jussis, parce timere, tuis.
At non parerem, si non meminisse putares:
  Hoc quod non probibet vox tua, gratus ero.
Dúmque (quod ô breve sit) lumen vitale videbo:
  Serviet officio spiritus iste tuo.

ELEGIA X.

VT sumus in Ponto: ter frigore constitit Ister
  Facta est Euxini dura ter unda maris.
At mihi jam videor patria procul esse tot annis:
  Dardana quot Graio Troia sub hoste fuit.
Stare putes: adeò procedunt tempora tardè:
  Et peragit lentis passibus annus iter.
Nec mihi solstitium quidquam de noctibus aufert:
  Efficit angustos nec mihi bruma dies.

Queritur se jam triennium exsulare in Ponto.

Scili-

Scilicet in nobis rerum natura novata est:
Cúmque meis curis omnia longa facit.
An peragunt solitos communia tempora motus?
Súntque magis vitæ tempora dura meæ?
Quem tenet Euxini mendax cognomine pontus,
Et Scythici verè terra sinistra freti.
Innumeras circa gentes fera bella minantur:
Quæ sibi non rapto vivere turpe putant.
Nil extrà tutum est: tumulus defenditur ægrè
Mœnibus exiguis, ingenióque loci.
Cùm minimè credas, ut aves, densissimus hostis
Advolat: & prædam vix bene visus agit.
Sæpe intra muros clausis venientia portis
Per medias legimus noxia tela vias.
Est igitur rarus, qui jam colere audeat: ísque
Hac arat infelix, hac tenet arma manu.
Sub galea pastor junctis pice cantat avenis:
Próque lupo pavidæ bella verentur oves.
Vix ope castelli defendimur, & tamen intus
Mista facit Graiis barbara turba metum.
Quippe simul nobis habitat discrimine nullo
Barbarus: & tecti plus quoque parte tenet.
Quos ut non timeas; possis odisse videndo
Pellibus & longa corpora tecta coma.
Hos quoque qui geniti Graia creduntur ab urbe,
Pro patrio cultu Persica bracca tegit.
Exercent illi sociæ commercia linguæ:
Per gestum res est significanda mihi.
Barbarus hic ego sum: quia non intelligor ulli:
Et rident stolidi verba latina Getæ

Me-

Illique palàm de me tutò mala sæpe loquuntur:
  Forsitan obiiciunt exsiliûmque mihi.
Utque fit, in me aliquid, si quid dicentibus illis
  Abnuerim quoties, annuerímque, putant.
Adde, quòd iniustum rigido ius dicitur ense:
  Dantur & in medio vulnera sæpe foro.
O duram Lachesin, quæ tam grave sidus habenti
  Fila dedit vitæ non breviora meæ!
Quòd patriæ vultu, vestróque caremus amici:
  Quòdque sic in Scythicis gentibus esse queror:
Utraque pœna gravis: merui tamen urbe carere:
  Non merui tali forsitan esse loco.
Quid loquor ah demens? ipsam quoq. perdere vitam
  Cæsaris offenso numine dignus eram.

Elegia XI.

Ad uxorem quod eam quidam exsulis uxorem vocasset.

QVòd te nescio quis per iurgia dixerit esse
  Exsulis uxorem, littera questa tua est.
Indolui: non tam mea quòd fortuna malè audit:
  Qui iam consuevi fortiter esse miser:
Quàm quòd cui minimè vellem sum caussa pudoris:
  Téque reor nostris erubuisse malis.
Perfer, & obdura: multo graviora tulisti:
  Eripuit cùm me principis ira tibi.
Fallitur iste tamen, quo iudice nominor exsul:
  Mollior est culpam pœna secuta meam.
Maxima pœna mihi est, ipsum offendisse: priúsque
  Venisset mallem funeris hora mihi.
Quassa tamen nostra est, non mersa, nec obruta navis:
  Utque caret portu: sic tamen exstat aquis.

Nec

Nec vitam, nec opes, nec jus mihi civis ademit;
Qui merui vitio perdere cuncta meo.
Sed quia peccato facinus non adfuit ullum;
Nil nisi me patriis jussit abesse focis.
Vtque aliis, quorum numerum comprendere non est,
Cæsareum numen. sic mihi mite fuit.
Ipse relegati non exsulis utitur in me
Nomine: tuta suo judice caussa mea est.
Iure igitur laudes Cæsar pro parte virili
Carmina nostra tuas qualiacunque canunt.
Iure deos, ut adhuc cœli tibi lumina claudant:
Téque velint sine se comprecor, esse deum.
Optat idem populus: sed ut in mare flumina vasta,
Sic solet exiguæ currere rivus aquæ.
At tu fortunam, cujus vocor exsul ab ore,
Nomine mendaci parce gravare meam.

ELEGIA XII.

Ad amicum qui monebat, ut exsilium carminibus oblectaretur.

SCribis, ut oblectem studio lacrimabile tempus,
Ne pereant turpi pectora nostra situ.
Difficile est, quod amice mones: quia carmina læta
Sunt opus: & pacem mentis habere volunt.
Nostra per adversas agitur fortuna procellas:
Sorte nec ulla mea tristior esse potest.
Exigis, ut Priamus natorum funere ludat:
Et Niobe festos ducat ut orba choros.
Luctibus, an studio videor debere teneri,
Solus in extremos jussus abire Getas?
Des licet invalido pectus mihi robore fultum:
Fama refert Anyti quale fuisse reis:

Fra

alta cadet tanta ſapientia mole ruinæ:
Plus valet humanis viribus ira dei.
ſenex dictus ſapiens ab Apolline, nullum
Scribere in hoc caſu ſuſtinuiſſet opus.
veniant patriæ, veniant oblivia noſtri:
Omnis & amiſſi ſenſus abeſſe queat:
At timor officio fungi vetat ipſe quieto:
Cinctus ab innumero me tenet hoſte locus.
Adde, quòd ingenium longo rubigine læſum
Torpet: & eſt multo, quàm fuit antè, minus.
rtilis, aſſiduo ſi non renovetur aratro:
Nil, niſi cum ſpinis gramen, habebit ager.
mpore qui longo ſteterit, malè curret: & inter
Carceribus miſſos ultimus ibit equus.
ertitur in teneram cariem, rimiſque dehiſcit:
Si qua diù ſolitis cymba vacavit aquis.
Me quoque deſpera, fuerim cùm parvus & ante:
Illi, qui fueram, poſſe redire parem.
ntudit ingenium patientia longa malorum:
Et pars antiqui magna vigoris abeſt:
pe tamen nobis, ut nunc quoq., ſumpta tabella eſt:
Inque ſuos volui cogere verba pedes:
Carmina ſcripta mihi ſunt nulla: aut qualia cernis,
Digna ſui domini tempore, digna loco.
Denique non parvas animo dat gloria vires:
Et fœcunda facit pectora laudis amor.
Nominis, & famæ quondam fulgore trahebar:
Dum tulit antennas aura ſecunda meas.
Non adeò eſt bene nunc: ut ſit mihi gloria curæ:
Si liceat, nulli cognitus eſſe velim.

An

An quia cesserunt primo bene carmina: suades
Scribere, successus ut sequar ipse meos?
Pace novem vestra liceat dixisse sorores:
Vos estis nostræ maxima caussa fugæ.
Utque dedit iustas tauri fabricator aheni:
Sic ego do pœnas artibus ipse meis.
Nil mihi debebat cum versibus amplius esse:
Sed fugerem merito naufragus omne fretum.
At puto si demens studium fatale retentem:
Hic mihi præbebit carminis arma locus.
Non liber hic ullus, non qui mihi commodet aurem:
Verbáque significent, quid mea, nôrit, adest.
Omnia barbariæ loca sunt, vocísque ferinæ:
Omnia sunt Getici plena timore soni.
Ipse mihi videor jam dedidicisse latinè:
Nam didici Geticè, Sarmaticéque loqui.
Nec tamen, ut verum fatear tibi, nostra teneri
A componendo carmine Musa potest.
Scribimus: & scriptos absumimus igne libellos:
Exitus est studii parva favilla mei.
Nec possum, & cupio non ullos ducere versus:
Ponitur iccirco noster in igne labor.
Nec, nisi pars casu flammis erepta, dolóve,
Ad vos ingenii pervenit ulla mei.
Sic utinam, quæ nil metuentem tale, magistrum
Perdidit: in cineres ars mea versa foret.

Ad amicum quod nihil literarum daret, cum faceret cæteri

ELEGIA XIII.

HAnc tuus è Getico mittit tibi Naso salutem:
Mittere si quisquam quo caret ipse, potest.

Æga

Æger enim traxi contagia corpore mentis:
Libera tormento pars mihi nequa vacet:
Pérque dies multos lateris cruciatibus uror:
Sed quod immodico frigore læsit hiems.
Si tamen ipse vales, aliqua nos parte valemus:
Quippe mea est humeris fulta ruina tuis.
Qui mihi cùm dederis ingentia pignora: cûmque
Per numeros omnes hoc tueare caput:
Quod tua me raró solatur epistola, peccas,
Remque piam præstas, & mihi verba negas.
Hoc precor emenda. quòd si correxeris unum:
Nullus in egregio corpore nævus erit.
Pluribus accusem, fieri nisi posset, ut ad me
Littera non veniat: missa sit illa tamen.
Dî faciant, ut sit temeraria nostra querela:
Tèque putem falsò non meminisse mei.
Quod precor esse liquet: neque enim mutabile robur
Credere me fas est pectoris esse tui.
Cana prius gelido desint absynthia ponto:
Et careat dulci Trinacris hybla thymo:
Immemorem quàm te quisquam convincat amici:
Non ita sunt fati stamina nigra mei.
Tu tamen, ut possis falsæ quoque pellere culpæ
Crimina: quod non es, ne videare, cave.
Vtque solebamus consumere longa loquendo
Tempora, sermoni deficiente die:
Sic ferat, ac referat tacitas nunc littera voces:
Et peragant linguæ charta, manúsque vices.
Quod tibi ne nimium videar diffidere, sitque
Versibus hoc paucis admonuisse satis,

Accipe

Accipe, quo semper finitur epistola verbo:
Atque meis distent ut tua fata: vale.

Elegia XIIII.

Ad uxorem, quod suis libris sit æterna.

QVanta tibi dederim nostris monumenta libellis,
O mihi me conjux charior, ipsa vides.
Detrahat auctori multum fortuna licebit:
Tu tamen ingenio, clara ferere meo.
Dûmque legar, pariter mecum tua fama legetur:
Nec potes in mœstos omnis abire rogos:
Cúmque viri casu possis miseranda videri:
Invenies aliquas: quæ quod es, esse velint:
Quæ te, nostrorum cùm sis in parte malorum,
Felicem dicant: invideántque tibi.
Non ego divitias dando tibi plura dedissem:
Nil feret ad manes divitis umbra suos.
Perpetui fructum donavi nominis: ídque
Quod dare nil potui munere majus, habes.
Adde quòd & rerum sola es tutela mearum:
Ad te non parvi venit honoris onus:
Quod numquam vox est de te mea muta: tuíque
Iudiciis debes esse superba viri.
Qua ne quis possit temeraria dicere: persta:
Et pariter serva, méque, piámque fidem.
Nam tua, dum stetimus, turpi sine crimine mansit:
Et tandem probitas irreprehensa fuit:
Par ea de nostra nunc est tibi facta ruina:
Conspicuum virtus hîc tua ponit opus.
Esse bonā facile est: ubi quòd vetat esse, remotum est,
Et nihil officio nupta, quod obstet, habet.

Cùm deus intonuit, non se subducere nimbo:
  Id demum est pietas: id socialis amor.
ra quidem est virtus, quam non fortuna gubernet;
  Quæ maneat stabili, cùm fugit illa pede.
i tamen est, pretium cui virtus ipsa petitum:
  Inque parum lætis ardua rebus adest:
Ut Tempus numeres: per sæcula nulla tacetur:
  Et loca mirantur, qua patet orbis iter.
Adspicis, ut longo teneat laudabilis ævo
  Nomen inexstinctum Penelopæa fides?
Cernis ut Admeti cantetur, & Hectoris uxor?
  Ausáque in accensos Iphias ire rogos?
Ut vivat fama conjux Phylaceia? cujus
  Iliacam celeri vir pede pressit humum?
Nil opus est morte pro me, sed amore, fidéque:
  Non ex difficili fama petenda tibi est.
Nec te credideris, quia non facis, ista moneri:
  Vela damus quamvis remige navis eat.
Qui monet, ut facias quod jam facis: ille monendo
  Laudat: & hortatu comprobat acta suo.

FINIS.

EDINBURGI,

Excudebat *Andreas*
Hart bibliopola
Anno Dom. 1612.